

ARCHA
Δ R C H Δ

Josef Winkler
Knížka chovance
Jeana Geneta

přeložil Radovan Charvát

*Gefördert aus den Mitteln des Bundesministeriums
für Unterricht, Kunst und Kultur.*

*Knihy vychází s podporou
rakouského Spolkového ministerstva
pro výuku, umění a kulturu.*

Josef Winkler: Das Zöglingshft des Jean Genet

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1992
All rights reserved by and controlled through Suhrkamp
Verlag Berlin
Czech edition © Pavel Jungmann Archa, Zlín 2020
Translation © Radovan Charvát

ISBN 978-80-87545-75-1

*Na počátku novověku přerážávaly často
porodní báby nehtem svého prstu slachy pod
jazykem novorozenců. Titus Livius psal, že
v Umbrii byl objeven dvanáctiletý hermafro-
dit a že byl vydán rozkaz, aby byl ten netvor
co nejrychleji odstraněn z teritoria Říma
a usmrcen. Jiného hermafrodita, který byl
rovněž prohlášen za odporné a odpuzující
monstrum, zavřeli zažíva do bedny a potopili
na širém moři. Milánský biskup Ambrosius,
který zemřel roku 397, se prý v modlitbách
položil na tělo zdánlivě mrtvého chlapce
a probudil ho opět k životu. Následující jeho
příkladu umáčkali preláti odění v třpytivých
ornátech bezpočet nemocných dětí k smrti.*

Jednáme s cílem krásného pohřbu, slavnostního smutečního obřadu. Musí být uměleckým dílem v přesném slova smyslu, výdobytkem, dokonalým vyvrcholením našeho života. Je třeba zemřít ve zbožnění a není moc důležité, zda slávu poznám před anebo po smrti, pokud vím, že ji budu mít, a budu ji mít, když uzavřu smlouvu s pohřební službou, jež se postará o uskutečnění mého osudu, o jeho dovršení. Jean Genet zemřel 15. dubna 1986 v jednom malém hotelu na jih od Paříže na rakovinu hrtanu. Po přímluvě francouzského ministra zahraničí Rolanda Dumase, který byl i Genetovým právníkem, bylo možné převzít jeho mrtvolu do Maroka. Genetovy tělesné ostatky byly pochovány na zrušeném křesťanském španělském vojenském hřbitově v Larache. Byl pohřben mezi vojáky španělské legie, v muslimské půdě, deset dní po své smrti dne 25. dubna 1986 za přítomnosti několika smutečních hostí, mezi nimiž byli Claude Gallimard, Mohamed el Katrani a Jacky Maglia. Genet postavil v Larache pro svého přítele Mohameda el Katraniho a jeho syna Azzedina dům. Z jednoho z oken byl výhled na zpustlý španělský vojenský hřbitov a na moře. Jednou, když byl u Mohameda el Katraniho na návštěvě, vyslovil Genet přání, aby byl na tomhle hřbitově pohřben. Nedlouho po jeho smrti zahynul Mohamed el Katrani při autonehodě. Genet zůstavil svůj majetek dětem svých přátel, Jackymu Magliovi, adoptivnímu synovi Luciena Sénémanda, známého z románu *Journal du voleur*, a Azzedinovi, synovi Mohameda el Katraniho. Jackymu Magliovi, z něhož se

stal automobilový závodník, koupil Genet první auto. Po těžké nehodě musel Jacky závodění zanechat. Genet, který vlastnil řadu domů postavených podle vlastních plánů, dával i ve městě, kde stál některý z jeho domů, přednost ubytování v hotelu. Dlouho žil údajně z toho, že své rukopisy ručně přepisoval a rozmnožoval, nebo si je nechával rozmnožovat, aby je pak prodával několika boháčům jako jediné originály.

Mohamed Choukri, svého času dítě ulice potloukající se po Tangeru, který byl až do svých dvaceti let analfabet a později napsal román *Nahý chleba*, poznal Geneta v srpnu 1968 v tangerském Café Central. Choukriho tehdejší průvodce, Belgičan, mu poklepal na rameno a řekl: Podívej, tady jde nejslavnější muž na světě! – Kdo je to? – Jean Genet. – Belgičan Choukrimu, který Genetovo jméno už slyšel, ale dosud od něho nic nečetl, radil, aby Geneta raději neoslovoval. Může se stát, že tě přátelsky pozdraví, ale taky ti může rovnou jednu vrazit! Nakonec se ale Choukri a Genet vidávali často a probírali spolu celou řadu věcí. Někdy, vyprávěl Mohamed Choukri, byl Genet velmi otevřený a dobrosrdečný, dlouho s člověkem rozprávěl, ale nezářilka býval i velmi uzavřený a proseděl vedle něho celé hodiny, byl smutný a nepromluvil. Genetovo mlčení, tvrdil Choukri, bylo hrozné. Nedokážeš si představit, jak nesnesitelné to jeho mlčení bylo, a jak hluboký byl jeho smutek! Jednou se ho Choukri zeptal, Proč jsi tak smutný, Jeane? Genet odpověděl, Já jsem smutný pořád, a taky vím, proč! Víc

neřekl. *Když jsem opět spatřil ten výchovný ústav, byla už mezi kamením vzrostlá tráva a okny, kterými prolezlo – s koleny u brady – už tolik chovanců, pronikly dovnitř šlahouny a listy ostružin a listí. Okenní tabulky byly rozbité, uvnitř budovy hnízdily vlaštovky, a tajuplné a temné schodiště, které nám umožnilo vyměnit si tolik polibků a něžností, se propadlo. Poté co jsem tyhle trosky uviděl, se má duše už nikdy ze smutku nevyklčí. Pomalu jsem šel dál a neslyšel nic než volání několika ptáků. Našel jsem tu jen mrtvolu. Teď vím, že mé mládí odumřelo.* Genet si častější kontakty s intelektuály a spisovateli odpíral, odmítal nechat se odsunout na „hřbitov spisovatelů“, jak tomu říkal. Pokud vůbec s někým společně žil, pak jen s prostými lidmi a vydědenci společnosti. Jednou, vyprávěl Mohamed Choukri, byl Genet silně nachlazený, a tak se spolu vydali Tangerem do noční lékárny, aby koupili léky. Když odcházeli, spatřili u zdi spící dítě zahalené do hadrů. Genet k němu přikročil a beze slova mu vsunul pod hlavu několik bankovek. Asi tak půl roku před smrtí zanechal marockému spisovateli Mohamedovi Choukrimu v tangerské restauraci Negresco, kde na něho čekal, sklenku vína a noviny *France Soir*. Byl to jeho poslední dárek, řekl Choukri. „*On zemře, vím to,“* zněla ta věta – a pomohla jí létat –, byla zaživa vytržena z knihy, ještě krvácející, jako když vytrhneme vrabci křídlo (nebo andělu, dokáže-li šarlatově rudě krváčet), a mumlala ji zděšeně, hrdinka tohoto laciného románu, vytištěného malými písmenky na houbovitém papíru – houbovitý, říká se, jako svědomí oněch odporných pánů, kteří kazí malé děti.

„*Pane! Pane! No tak! Heleďte, pane, zůstaňte mezi muži!*“ *No ovšem. Je třeba zůstat tam, co muži. Funebrák měl na sobě krátké kalhoty, černé punčochy, černý plášť, černé střevíce a hůl se slonovinovým knoflíkem obtočenou šňůrou z černého hedvábí a zakončenou stříbrným štrápcem. Hrál na harmonium. Až později, v posledních letech života, začala i měšťanská společnost oceňovat Jeana Geneta, outsidera, který pohrdal jejími hodnotami. V listopadu 1983, necelé tři roky před smrtí, mu bylo uděleno nejvyšší francouzské čestné vyznamenání Grand Prix National. Když se roku 1980 oslavovalo 300. výročí založení Comédie Française, rozhodlo se vedení zařadit Geneta do repertoáru. Ale Genet, kterému bylo tehdy už přes sedmdesát, odmítl. *Divadlo je oslava, která se koná na sklonku dne, nejvážnější, poslední, cosi, co se velmi blíží našemu pohřbu.* Teprve krátce před smrtí, u příležitosti svých narozenin, povolil Genet, který se mezitím stal nositelem francouzského řádu čestné legie, uvedení své hry *Le balcon* v Comédie Française. Dílo umělce, mnil Genet, musí mluvit samo za sebe a autor před ním musí ustoupit do pozadí. Na otázku, jaký je jeho životní cíl, odpověděl: „Být zapomenut!“ ... *když v dětství skrčený na kraji cesty napsal prstem do prachu hluboko rytými písmeny své jméno, pocítil onu podivnou hebkost vyvolanou nejspíš sametovou vrstvou prachu a křivkou písmen, a zapomněl se až k znechucení, až k pocitu, že se mu srdce utápí, skoro až k touze ulehnout na svoje jméno a usnout na něm bez ohledu na auta; udělal však jenom to, že písmena rozmazal**

a zbořil jejich křehkou prachovou hradbu roztaženými prsty, kterými lehce přejel po zemi.

Ale doufám že se v ní nezabijete? řekl malíř, když jsem mu v telefonu z Paříže vyprávěl, že se pokusím přespat v Genetově smrtelné posteli. Než jsem stačil telefon položit, zakřičel ještě jednou hlasitě do sluchátka, Slibte mi, že se v jeho smrtelné posteli nezabijete! Diplomátka rakouského velvyslanectví v Paříži, kterou jsem téhož dne navštívil a požádal ji, aby zavolala do hotelu Rubens a zeptala se, zda eiffelovkoví turisté pokoj 59 už skutečně opustili, mi řekla, Vlastně bych tam volat neměla, protože pokud se v Genetově pokoji zabijete, zatáhnete tím do věci i velvyslanectví. Zeptal jsem se vedoucí hotelu, jestli se v Genetově pokoji od jeho smrti něco změnilo. Je možné, řekla, že byl náhodou vyměněn na posteli přehoz, ale jinak zůstalo všechno tak, jak to bylo. V poslední době, když Genet pobýval v Paříži, přebýval většinou v tomhle pokoji. Stýkal se tu především s Jacky Magliou, s nímž sedával v poledne u jídla v brasserii na avenue des Gobelins a který mu odtamtud krátce před smrtí, když už Genet nemohl kvůli svému nádoru hrtanu opouštět pokoj, denně nosil do hotelového pokoje jídlo. Genet býval často neoholen, vyprávěla vedoucí hotelu, chodil oblečen jako *clochard*, ale vždy byl zdvořilý, jak se vyjádřila, a přívětivý. Když jsem se jí zeptal, jestli si bral na pokoj chlapce, přikývla. A viděla v pokoji 59 jeho mrtvolu? Rovněž přikývla a ukázala mi články ve francouzských novinách, které vyšly u příležitosti jeho smrti. Deník

Libération ze 16. dubna 1986 věnoval Jeanu Genetovi po smrti devět stran. U Gallimarda jsem našel časopis *Baraka* z května 1986, který o něm referoval na jedenácti stranách i s barevnými fotografiemi, na nichž ho bylo vidět před jeho domem v Larache. Genet sedí na stoličce u svačiny s Mohamedem el Kataranim a jeho synem Azzedinem. Na stole stojí sklenice vody, talíř se šunkou a černými olivami, a vedle sklenice s medem plechovka Nescafé.

Vyzvedl jsem si v hotelu Rubens klíč a vyšel do čtvrtého patra k pokoji číslo 59. Dveře pokoje se při otevírání a zavírání lehce zasekávaly. Na stolku u zdi stála lampička, před ním dvě křesla, které mi připomínaly selské kuchyňské židle z rodného domu. Vysokými okny dopadalo denní světlo na šedivou filcovou podlahu, na níž byly patrné ohořelé stopy po cigaretách. Ve skříni viselo pár plastických ramínek na šaty. Za postelí, o dva schody výš, byla koupelna, světlejší než ložnice. Vana obložená kachlíky, umyvadlo, záchodová mísa. V pokoji směřujícím do zadního dvora není slyšet hluk z ulice, jen třepotání holubů, kteří vylétávají z okolních střech a ze dvora a jedním mávnutím křídly mizí. V protilehlých oknech jsem tu a tam zahlédl stín hotelového hosta. Od-sunul jsem skříň stranou, jestli snad nespátřím na stěně nějaké slovo vyryté holicí čepelkou nebo špendlíkem, ale nic takového jsem nenašel. *Podléhaje potřebě vyslovit před smrtí krásnou větu – v takových chvílích může být krásnou větou i ticho –, která by byla shrnutím jeho života, která by jej královsky dokonala, vyjádřila, řekl: „Takovej*

je život. “Na stolku v pokoji stál popelník s obtiskem Eiffelovy věže. Každý den jej Genet pohřbíval pod nedopalky cigaret a popela. Nedopalky se v popelníku jen vršily, vyprávěla vedoucí hotelu.

Po tomto prvním slídění jsem hotel Rubens opustil a zašel za roh do brasserie zařízené v rudém plyši, kam chodíval Genet ráno na šálek café crème. K obědu si často dával grilovaný mořský jazyk a k němu sklenici piva. Jak mi sdělila číšnice, přiváděl si občas s sebou jednu Asiatku, většinou sem však chodil v doprovodu Jackyho Maglii. V půl druhé ráno, když jsem v brasserii vypil jedno pivo, jsem mladému číšníkovi podal padesátifrankovou bankovku. Vylovil z kasy bankovku stejné hodnoty, podržel si obě proti světlu žárovky, několikrát se mi přitom podíval do tváře, a nakonec mi vydal nazpátek drobné. Dveře hotelu mi otevřel černoch, který měl noční službu. Klíč od pokoje 59, který Genet často držival v ruce, jsem si vzal z věšáčku sám. Než jsem se uložil do postele, v níž Genet často přespával, vypil jsem u stolku láhev vína, přičemž jsem půl hodiny zíral na popelník s Eiffelovou věží a stále se obracel k jeho smrtelnému loži. Měl jsem strach do ní vlézt, odsouval noc, jak to jen šlo, a opájel se vínem. V prostěradle jsem objevil několik děr, na modrém přehozu přes postel pár krvavých skvrn. Většinu času jsem byl vzhůru a převaloval se v příliš měkké posteli – měl jsem pocit, že ležím v Genetových vnitřnostech – stále sem a tam. *Tak já jsem mrtvý. Jsem mrtvola, která vidí svou kostru v zrcadle, nebo snová bytost, která ví, že žije*

jen v nejtemnějších hlubinách člověka, jehož tvář po probuzení nezná. Ráno kolem čtvrté, musel jsem mezitím usnout, mě vystrašil hlasitý zvuk klíče. Zdvihl jsem se, zmateně a ustrašeně hleděl ke dveřím, a ještě než jsem si uvědomil, kde jsem, zalila mé vědomí dětská říkanka, Teď si pro mě přijde, Je tady! V protějších dveřích zasunul nějaký host klíč hlasitě do zámku a pak za sebou přibouchl. Seděl jsem s bušícím srdcem vzpřímeně na Genetově smrtelné posteli a zíral několik minut na dveře, než mi zase hlava klesla do polštářů.

Ráno, když se rozbřeslo a já stále znova slyšel ze dvora třepetání křídel holubů, kteří se slétávali ke kůlně, jsem se z pokoje smrti vysvobodil. Zatímco jsem se oblékal, doléhal ke mně zvuk vysavače španělské pokojské, která si právě zpívala nějakou píseň. Když jsem hotel opustil a seběhl po schodech do pařížského metra, abych se vklínil mezi lidi ve vlakovém kupé, přišlo. *Litoval jsem, že Jeana na obrádním loži do jeho hrobu nedoprovázela procesí krásných chlapců, nahých nebo ve spodkách, vážných či usměvavých – bylo přece důležité, aby jeho smrt dala zrod smíchu a hrám. Byl bych se jim rád díval na stehna, paže, šije, představoval si pod slípy z bílé vlny rounem zarostlá pohlaví.*

O něco později, když jsem se v Berlíně přehraboval v jednom knihkupectví, jsem ke svému zklamání a roztrpčení objevil v jedné francouzské biografii o Jeanu Genetovi – jak jsem stál před knižním regálem, zrudl jsem v obličejí jako rak –, že jsem zřejmě vůbec nepřespal v Genetově smrtelné posteli. Pár dnů přes smrti, když

přijel do Paříže a vydal se do hotelu Rubens, aby opět přespal v pokoji 59, zjistil, že je obsazen eiffelovkovými turisty. Přešel tedy o několik ulic dál do Jackyho hotelu a stáhl tam v jednom pokoji přehoz ze svého smrtelného lože. Ráno pak našel Jacky Maglia, který tu noc přespal ve stejném hotelu, Genetovu mrtvolu ležící nznak v pokoji na zemi.

2. KAPITOLA
Ministranti, kteří ve větru
rozhoupávají měděnkou potažené
kaidelnice

Andělíčku můj strážníčku,
opatruj mi mou dušičku
opatruj ji ve dne v noci,
od škody a od zlé moci.
Andělíčku, strážce můj,
tělo, duši, opatruj.

Andělíčku můj strážníčku,
opatruj mi mou dušičku,
aby vždycky hodná byla,
Pánu Bohu se líbila.
Zlý pryč, dobrý k nám,
opatruj nás Pán Bůh sám!

Andělíčku můj strážníčku,
opatruj mi mou dušičku
opatruj ji ve dne v noci,
od hříchu a od zlé moci.
Andělíčku strážce můj,
v dobrém, ve zlém,
při mně stůj.

Andělíčku můj strážníčku,
opatruj mi mou dušičku,
aby vždycky čistá byla,
Ježíškovi se líbila.
Duši, tělo, opatruj,
Andělíčku strážce můj.
Amen.

„Genet vznikl,“ napsal Jean-Paul Sartre, „čistě *ne-
obratností* – byl by stačil jeden prezervativ, a Geneta
by nebylo.“ Jean Genet, který dostal svůj rodný list až
v 21 letech, se narodil 19. prosince 1910 v Tarnierově
porodnici v rue d'Assas 89 v Paříži dvaadvacetileté Ca-
mille Gabrielle Genetové, která dítě po sedmi měsících
a devíti dnech předala *Bureau d'abandon* v hospici pro
chovance výchovného ústavu a svěřila syna do poručent-
ství veřejné sociální péče. Jean Genet dostal matriční
číslo 192102. Ředitel veřejné sociální péče v kanceláři
v Saulieu, Paul Roclore, předal jednou v neděli ve vesnici
Alligny-en-Morvan, před vraty do kostela a po skončení
mše, chovance Geneta pěstounce Eugénii Regnierové.
Pěstounka, která byla ochotná chovance přijmout,
obdržela od státu měsíční příspěvek. Jakmile chovanci
dosáhli věku třinácti let, byli zbaveni poručentství svých
pěstounů a ubytováni u nějakého zaměstnavatele, většinou
sedláka, kde sloužili jako čeledínové nebo děvečky.
Do Morvanu se často dostávali chovanci výchovných
ústavů z departementu Seine. Mezi lidmi se jim říkalo
„Petits-Parisiens“, Pařížánci, a představovali přibližně
čtvrtinu žactva ve vesnické škole. Paul Roclore, který
přivedl sedmiměsíční dítě rodině Regnierových, předal
Eugénii Regnierové zdravotní a chovaneckou knížku
Jeana Geneta, již měla během doby, kterou dítě v její
domácnosti stráví, uchovávat, a jakmile ji opustí, zase
ji odevzdat. Charles Regnier, který vyráběl především
nábytek, ale když vypukla válka a rozšířila se epide-
mie španělské chřipky, i rakve, měl truhlářskou dílnu

v přízemí obytného domu. Eugénie Regnierová vedla v témže domě malou prodejnu tabáku. Několik týdnů po příchodu do Alligny-en-Morvan byl Jean Genet pokřtěn ve vesnickém kostele. Kmotrem mu byl desetiletý chlapec a kmotrou dvanáctiletá dívka, rovněž chovankyně sociální péče, umístěná u rodiny Regnierových. V knize, kterou jsem dostal jako dítě k prvnímu svatému přijímání, je v pasáži „Komu patří tvé srdce?“ napsáno: „Své jméno jste obdrželi při svatém křtu. Jedno z vás se jmenuje Josef, jiné Marie, další děti se jmenují Jan nebo František, Terezie nebo Anna. A existuje ještě mnoho dalších křestních jmen. Odkud ta jména pocházejí? Nahoře v nebi bydlí u milého Pánaboha andělé a milí svatí. Milí svatí byli svého času taky na zemi jako my. Vedli velmi zbožný život, a proto se z nich stali přátelé Boha. Po jejich smrti si je vzal milý Bůh k sobě do nebe. Když teď přijde na svět dítě, dá se mu jméno, které měl kdysi jeden ze svatých. Je to krásný obyčej. Kdykoli na dítě volají, mělo by si pomyslet: I já se musím jednou stát svatým.“

Genetův otec byl neznámý. Jeho matka Camille Gabrielle Genetová zemřela ve věku 30 let na španělskou chřipku. Matka mi vyprávěla, že moje prababička si vzala život z obavy, že její těhotná dcera – jako mnohé jiné z okolí – onemocní španělskou chřipkou a zemře. Její muž, můj selský pradědeček, který byl v té době mimo domov a obchodoval s dobyt看kem, ji prý našel oběšenou na půdě statku. Šel k uskrčené mrtvole a volal v korutanském dialektu: Oba Muata! Oba Muata! (Ale

matko! Ale matko!) Tuhle událost prý moje babička dlouho zatajovala a prozradila ji v slzách až za druhé světové války, ve chvíli, kdy se dozvěděla, že její třetí syn ve válce padl. Protože Genet dokázal nejlépe ze svých spolužáků číst a psát latinsky, byl ustanoven „prvním ministrantem“. Jednou ho jeho katolická pěstounka Eugénie Regnierová, která ho prý velmi milovala, ke své radosti překvapila při tom, jak ve svém pokoji slouží mši před oltářem, který si sám zhotovil. „Ó Ježíši, můj milý Ježíši, přijď! Při tom zvolání se z tabernáku vznesla svatá hostie k místu, kde zbožné dítě klečelo, a zastavila se nad jeho hlavou. Současně naplnila libá vůně, již ucítili všichni přítomní, celý kostel. Nikdo se neodvážil promluvit, všichni byli hluboce zasaženi. Když se kněz vzpamatoval, přiblížil se uctivě k hostii, vzal ji do zlaté pateny a podal ji zbožnému Christophovi.“

S Marií-Louisou Robertovou, s níž si jako dítě hrával a která bydlela s rodiči v prvním patře domu Regnierových, křtil Jean, jemuž se říkalo i Jeannot, panenky, kočky a psy, a přihlížel, jak truhlář Charles Regnier vyrábí rakve a nábytek. Když našli mrtvého ptáka, vložili ho do krabice, pohřbili a na nakupené hromádce hlíny vztyčili kříž. Všude kolem, vyprávěla Marie-Louise Robertová, stály malé kříže, kterých se nikdo neodvažoval dotknout. Protože farář často zapomínal dát ministrantům slíbenou malou odměnu, vyhlásil Jean Genet mezi ministranty stávkou. Když byl při procesii při Božím těle vztyčen před domem jeho

pěstounů oltář, ozdobili jej Jeannot a Marie-Louise květinami.

Vzhůru srdce, vlasti má,
k nebi zpěv ať zalétá.
Spasiteli chválu vzdej,
věčnou věrnost přísahej.
Ano, Srdci Ježíšovu
slibujeme věrnost znovu.

Divotvorná Boží moc
spěla nám vždy na pomoc,
vlast i církev chránila,
když jim zhouba hrozila.

Nemáme se čeho bát,
chcem-li vůle Boží dbát,
věrni víry základu,
nejdražšímu pokladu.

Jako Boží děti chcem
býti bratry lidem všem,
dílo lásky budovat,
Srdci Páně věnovat.
Proto Srdci Ježíšovu
slibujeme věrnost znovu.

*Kdykoli někde v polích – zvláště jako tenkrát za sou-
mraku, když jsem se vracel ze zřícenin Tiffauges, kde žil*

*Gilles de Rais – objevím květiny kručinky, které se u nás
říká genêt, pocítím k nim hlubokou sympatii. Dívám se na
ně vážně a s něhou. Ten zmatek jako by ve mně vyvolávala
veškerá příroda. Jsem na světě sám a nejsem si jist, nejsem-li
králem, anebo možná vílou jejich květů. Když jdu kolem,
vzdávají mi úctu, uklánějí se, aniž se hnuly, ale poznávají
mě. Dobře vědí, že jsem jejich živým, pohyblivým, čilým
představitelem, vítězem nad větrem. Jsou mým přirozeným
emblémem a já jsem jimi zakořeněn ve francouzské půdě,
živené rozprášenými kostmi dětí a jinochů, jež probodal,
rozsekal a upálil Gilles de Rais. „Tahle pustá neřestnost,“
píše Georges Bataille, „neodporuje křesťanství, které
je přece vždy připraveno odpouštět vinu, byť by byla
sebeděsivější, byť by to byla vina samotného Gillese de
Raise. Možná si křesťanství hříchů a ohavností v pod-
statě dokonce žádá, neboť je v jistém smyslu potřebuje,
aby je mohlo promíjet. Tak je podle mého třeba rozumět
slovům sv. Augustina: „Felix culpa“ – šťastná vina –,
jejichž celý význam spočívá v neodpykatelném zločinu.
Křesťanství zahrnuje i tenhle vnější stupeň lidskosti,
v němž se takové běsnění ukrývá, a jen křesťanství je
umožňuje snášet.“*

Gilles de Rais, „soutupník“ Jany z Arku, byl feudál,
který žil v letech 1404 až 1440 a unesl, znásilnil, zavraž-
dil a spálil přinejmenším 140 dětí, především chlapců
mezi osmým a patnáctým rokem života. Roku 1435
založil „na památku nevinných dětí Betléma, ke spáse
a záchraně své duše...“ nádherný kostel v Machecoulu,
kde měl vedle Chantocé a Tiffauges jedno ze svých

hlavních sídel. Při svých cestách nechal šest mužů nosit varhany. Většina zavražděných chlapců a děvčat patřila k chudákům žebrajícím o almužnu. Museli být především krásní. Rodiče a sousedé zmizelých a zavražděných dětí si mezi sebou vyprávěli o chlapci, který byl „jedním z nejkrásnějších v zemi“. „Měl plavé vlasy / hezky utvářený obličej / a zelené oči / jako sokol po přepeření / svěží ústa / jako růže v létě / sněhobílou pleť / a půvabné líce.“ Gilles de Rais nechával své komplice chytat děti, jejichž krví prý vlastnoručně napsal knihu, děti, které pásly dobytek, byly na cestě do školy nebo byly samy doma, mezi nimi jednoho osmiletého chlapce, který pásal vesnické husy a housata a půldruhého roku je úspěšně bránil před káňaty, sýčky, strakami a vranami, a znásilňoval, zabíjel, rozsekával na kusy a spaloval čtrnáctileté hochy, které na zámku zaměstnával jako komorníky a sluhy.

Při procesu líčil kající se Gilles de Rais, dovoláváje se svatých – svatý Jakube! svatý Michale! –, své ukrutnosti s takovým požitkem a dopodrobna, že biskup z Nantes musel v soudním sále zakrýt krucifix: „Řekl a přiznal, že zabil či nechal zabít velké množství dětí, s nimiž prováděl hříšnou neřest sodomie, a řekl a doznal, a že nejhříšnějším způsobem vystřikoval před nebo po smrti dětí nebo během jejich umírání na jejich břicha semeno; mnohé z nich pak sám nebo prostřednictvím svých kompliců nejrůznějším způsobem týral: tu odřezávali dýkami nebo noži hlavu od trupu, tu je bili holemi nebo jinými tupými předměty vsí silou do hlavy, hned

je v jeho pokoji všeli provazy na tyč nebo hák a škrtili je, a když umírali, dopouštěl se na nich výše zmíněným způsobem hříchu sodomie. A když byly děti mrtvé, líbal je a všem dokola ukazoval nejkrásnější hlavy a údy a nejkrutějším způsobem nechával rozřezávat jejich těla a těšil se z pohledu na jejich vnitřní orgány; a velmi často se posadil na břicha dětí, když umíraly, slastně prožívaje jejich umírání, a smál se.“

Gilles de Rais byl odsouzen k smrti oběšením. Poté měla být jeho mrtvola spálena. Dámy a slečny, které s ním byly v příbuzenském vztahu nebo se s ním znaly a měly přednostní právo mrtvolu masového vraha dětí mezi oběšením a spálením omýt a položit na máry, byly údajně šlechtického původu. Než oheň strávil jeho tělo a vnitřnosti, byla mrtvola – jak bylo jeho zbožným přáním – vytažena z plamenů, uložena do rakve a pohřbena v karmelitánském kostele kláštera Norte-Dame-des-Carmes. *Kristus odchází i se svým náradíčkem. Nikdy jsem nechápala, proč se dává připoutat na kříž provazy, které si odnáší v kufru. Snad jsou to požehnané provazy?*

Chovanec Jean Genet si jednou všiml, že Berthe Regnierová, jeho druhá pěstounka, dcera Eugénie Regnierové – ta zemřela, když bylo Jeannotovi 12 let –, vytrhla na vesnickém hřbitově na neznámém hrobě lodyhu měsíčků a zasadila je na hrobě své dcery, která zemřela ještě v raném dětském věku. Když Jeannot kradl v domě svých pěstounů malé peněžní částky z pokladny tabákové prodejny a ve škole ze skladu

tužky a sešity, které pak rozdělával mezi spolužáky, řekl jednomu kamarádovi ze školy: „Tady v Morvanu si hodně lidí drží děti z pečovatelské služby jako sluhy a nutí je k práci. Ty je třeba okrádat, kde to jen jde. Mě rozhodně k práci nikdy nedonutí.“

Tři měsíce po smrti své pěstounky Eugénie Regnierové, která doufala, že z Jeannota bude jednou farář, šel dvanáctiletý chovanec v kostele v Allign-en-Morvan k prvnímu přijímání. Při mši, kterou sloužil vesnický farář, mu dali obrázek svatého, na němž Nazaretský podává klečícímu učedníku poslední večeři. V knize *Ježíši, Ježíši, přijď ke mně*, kterou jsem jako dítě dostal u prvního přijímání, stojí: „Na listu seděl malý červíček a zdvihl hlavu, aby to anděl viděl. ‚Děláš i ty něco pro Spasitele, můj milý červíčku?‘ Červíček odpověděl: ‚Jsem morušový červíček a spřádám nejjemnější třpytivá vlákna, z nichž se dělá hedvábí. Hedvábím jsou vyloženy tabernákly, z hedvábí se tkají krásná roucha pro mši svatou.“

Když bylo Jeannotovi asi tak devět let, řekl své kmotře Lucii Wirtzové: „Jednu věc nikdy nepochopím: Proč mě má matka nechala na holičkách?“

Jednou prošel Jeannot kolem svého kamaráda a ministranta Jeana Pouteauxe a bez jediného slova ho uhodil do tváře, protože Pouteaux řekl ostatním chovancům sociální péče, že okrádat své pěstouny se nesmí. Pouteaux, který byl starší a silnější než Genet, mu nato dal pohlavek, až se mu na tváři objevily otisky prstů. Když se však Jeannota ptali, co se stalo, nikoho neobvinil a řekl

prostě: Nic! Louis Cullafroy, Genetův kamarád ze třídy a rovněž chovanec sociální péče, jeden z protagonistů Genetova prvního románu *Notre-Dame-des-Fleurs*, vyprávěl, že chovancům, které bylo možné poznat už podle jejich sociálního oblečení a podle dřeváků, které museli nosit o nedělích i ve všední dny, se nikdy neříkalo „Petits-Parisiens“, nýbrž „Culs-de-Paris“, pařížští smradi. Mezi samotnými ministranty byly dvě kategorie, z nichž první byli synové vlastních rodin, kteří sloužili při svatbách a pohřbech významných lidí, a druhou tvořili „Culs-de-Paris“, kteří stávali v kostele u oltáře, když šlo o chudé lidi, a s výjimkou faráře nedostávali od nikoho odměnu. Louis Cullafroy se stejně jako Genet narodil na Tarierově klinice v pařížské rue d'Assas, ve třech letech byl poslán k jedné chudé a jak ji sám označil, bezcitné selské rodině v Bazolle, malé více půldruhého kilometru od Alligny. Ráno, když už hodinu pracoval, dostal pouze misku mléka. Z poledního oběda ho vylučovali. Musel jíst sám, na stoličce u kamen. Když se večer sedlák opil, dostával hrozné záchvaty vzteku a zuřivosti a uprostřed noci, někdy i v zimě, vyhazoval Cullafroye z domu, takže musel přespávat ve stáji nebo ve spižárně.

Neboť nevěřte, milí pánové, milé dámy a vážené slečny, že se stačí věnovat kriminálnímu dítěti se shovívavostí, dobrotou a chápatým zájmem, abyste získali právo na jeho náklonnost a vděčnost. Museli byste být sami takovým dítětem, být sami zločinem a posvětit ho nádherným životem, posvětit ho smělostí činu a postavit se všemocnému světu.

Protože lidé se dělí – od té doby, co jsme tenhle zlom chtěli a odvážili se ho – v ne vinné (neříkám nevinné), v ne vinné, k nimž patříte vy, a vínky, což jsme my, musíte vědět, že život vás drží na téhle straně závor, z níž nám můžete, jak si myslíte, podávat bez nebezpečí a pro klid duše pomocnou ruku.

Chovanec sociální péče Jean Genet byl nejlepším žákem obce Alligny-en-Morvan a obdržel *Certificat d'Études Primaires*. Dne 17. října 1924 opustil jako čtrnáctiletý navždy ves svého dětství, aby nastoupil v Montévrainu ve vzdělávacím středisku sociální péče École d'Alembert v tiskárně do učení. V domově tohoto střediska byl taky ubytován. V té době, vyprávěl ředitel školy, nosil Genet velmi dlouhé vlasy, z nichž se dal uplést drdol. Už dva týdny po nástupu do vzdělávacího střediska se zjistilo, že Genet zmizel. Chytili ho v nádražní budově v Nice a předali zpátky do sociální péče, která ho posléze umístila do domácnosti slepého skladatele Reného de Buxeuilu, kde zůstal osm měsíců. „Budu se starat o mytí nádobí. Neničte si ruce. Raději mi zahrajte něco na klavír!“ řekl jednou Jeannot paní de Buxeuilové. Po pobytu v nemocnici se odvážil dalšího útěku, byl ovšem po několika dnech dopaden policií v Marseille a předán zpět lidem, kterým byl svěřen k vychování. Protože znova uprchl a byl dopaden před odjezdem vlaku do Bordeaux bez jízdenky ve voze třetí třídy, předali ho do ústavu pro nápravu mladistvých *La Petite Roquette*. U soudu pro mladistvost mu bylo kromě potulky a porušení železničních předpisů také vytýkáno,

že zklamal důvěru, neboť zpronevěřil 180 franků, které mu svěřil slepý skladatel René de Buxeuil, a použil je pro vlastní účely. Před soudem se pravděpodobně poprvé v životě dozvěděl, že křestní jméno jeho matky je Camille, že je synem neznámého otce a na svět přišel v šestém pařížském obvodu. Po propuštění z ústavu *La Petite Roquette* se ho opět ujala sociální péče. *Vyšel jsem z vězení La Roquette, a byl jsem s dozorcem, který mě vedl, svázan řetězem. Ještě jsem se nevzpamatoval z úleku, že jsem se při zatčení cítil jako filmový hrdina a byl zapleten do dramatického děje, o jehož chaotických následcích člověk nic neví a které mohou klidně zajít tak daleko, že se film přetrhne nebo shoří; a tak zmizím ve tmě nebo v ohni a budu mrtev, ještě než doopravdy zemřu.* Genet ještě nebyl zařazen mezi „zlé chovance“, ale nespíš mezi „obtížně vychovatelné“. Potom přišel Jeannot zase na statek, opět zmizel, dostal se do věznice v Meaux, opět byl za potulku a porušení železničních předpisů postaven před soud pro mladistvost a konečně zbaven obvinění, neboť prý jednal ve stavu, kdy „nebyl schopen úsudku“, ale v patnácti letech ho poslali do zemědělského nápravného zařízení v Mettray. Oficiálního otevření nápravného zařízení v Mettray v roce 1840 se ke zklamání ceremoniáře nezúčastnili žádní jeho budoucí obyvatelé, neboť první kolona osmi mladých trestanců dorazila až na druhý den.

Oscar Wilde napsal krátce po svém propuštění z vězení dne 27. května 1887 do *Daily Chronicle*: „Vážený pane, ze sloupců Vašeho listu se s velkým politováním

dozvídám, že vězeňská správa propustila z vězení v Readingu dozorce Martina, protože dal malému hladovému dítěti pár sušenek. Ty tři děti jsem v pondělí před svým propuštěním sám viděl. Byly právě odsouzeny a stály za sebou ve vězeňském oblečení v hlavní hale, pod pažemi prostěradla, a čekaly, až je odvedou do cel, které jim byly určeny. Procházel jsem náhodou dlouhou chodbou k návštěvní místnosti, kde jsem se měl setkat s jedním přítelem. Ty děti byly ještě úplně malé, nejmladší – kterému dal dozorce sušenky – byl ještě chlapeček, pro něhož se zřejmě nenašlo vhodné, dostatečně malé oblečení. Během těch dvou let vězení jsem tam přirozeně viděl mnoho malých dětí... Nemusím říkat, jak strašně mě pohled na ty tři malé rozesmutněl, neboť jsem věděl, jaké zacházení je v Readingu čeká. Ukrutnostem, které jsou v anglických vězeních dnes a denně páchány na dětech, neuvěří nikdo, kdo je neviděl na vlastní oči a nezná brutalitu systému... V sobotu předminulého týdne jsem se kolem desáté hodiny zabýval v cele čištěním plechového nádobí, z nějž jsem v poledne jedl. Náhle jsem vyskočil, neboť vězeňské ticho roztal strašlivý a otrásající křik, ba vytí, a já si zprvu myslel, že venku před hradbami snad někdo neobratně poráží zvíře – býka nebo krávu. Brzy mi však bylo jasné, že křik vychází z vězeňského sklepení, a věděl jsem, že tam bičují nějakého nešťastníka. *“Ale mějte se na pozoru: pokud někteří z vás slušných, kteří mě poslouchají, ještě neotočili knoflíkem a nevypnuli rádio, tak byste měli vědět, že si tu ostudu a hanbu, že máte krásné*

duše, musíte vypít až do dna. Musíte se zapřísáhnout, že zůstanete sviňáky až do konce svých dní. Budete bezcitní a podpoříte každou krutost, v jejímž světle děti zazáří. Kdokoli se mírností nebo výhodami pokusí oslabit nebo potlačit jejich odpor a vzpouru, zbavuje se jakékoli možnosti být vyléčen. Nikdo ten zločin nemůže omluvit, leda že se předtím sám provinil a byl odsouzen.

3. KAPITOLA

Zbavit se lidství je mou nejnvtřnější touhou

Kalhoty mladistvých vězňů mají jen jednu kapsu: i to je dělí od ostatního světa. Jedinou kapsu, na levé straně. Tou bezvýznamnou změnou se ruší celý společenský řád. Jejich kalhoty mají jen jednu kapsu, jako přiléhavé kalhoty ďábla, které nemají vůbec žádnou, nebo jako kalhoty námořníků bez poklopce; není pochyb: cítí se pokorozeni, jako by je obrali o mužské pohlaví – neboť o to jde. Zemědělské nápravné zařízení v Mettray, do kterého patnáctiletého chovance Jeana Geneta jednoho vlahého zářijového večera roku 1926 přivezli, v němž měl strávit dva roky a šest měsíců svého mládí a kde tehdy žilo kolem tři sta chovanců, bylo „zařízení k opětovnému začlenění dětí, které se dostaly na šikmou plochu“, protože podle jednoho z otců zakladatelů se „posilující práce v polním hospodářství nejlépe hodí ke zklidnění nevyrovnaného ducha“. Genet sem přišel v poutech z věznice v Meaux, kde byl zavřen 45 dní. Když vrchní dozorce ostříhal patnáctiletému Jeannotovi jeho kučeravé vlasy, musel se svléknout, odvedli ho pod sprchu a pak poslali do skladu prádla, kde byl nucen odevzdat všechny své věci a vklouznout do ústavního oblečení. V dětské věznici v Mettray spali chovanci v bělostných podvlékačkách v houpacích sítích. Ta Genetova byla poblíž okna, z nějž bylo vidět na ústavní kapli a malý hřbitov, kde byli pochováváni chovanci, kněžá a jeptišky, a z kterého mohl vidět na ostatní domky, v nichž bylo ubytováno deset rodin vždy se třiceti chovanci v každé. Každou rodinu v jednom z těch malých domů, jež se jednoduše nazývala rodina A, B, C nebo D, vedl chovanec, silnější

a větší než ostatní, kterého vybrala hlava rodiny a říkalo se mu „staršina“. Staršinu kontroloval vedoucí, tedy hlava rodiny, což byl většinou penzionovaný úředník, poddůstojník nebo bývalý strážce pořádku. Kromě těchto deseti rodin byla v nápravném zařízení v Mettray ještě další rodina, která byla ubytována poblíž kaple a hřbitova, říkalo se jí „rodina Jany z Arku“ a skládala se převážně z prostitutů. Ostatním deseti rodinám byl styk s rodinou Jany z Arku zapovězen. Pouze na pracovištích se rozdělení rodin rušilo a chovanci z jiných rodin a prostitutky z rodiny Jany z Arku se promíchali.

Fjodor Michajlovič Dostojevskij navštívil v Rusku o jednom vánočním svátku „kolonii nezletilých zločinců“, v níž byli dvanácti- až sedmnáctiletí chlapci rovněž ubytováni po skupinách v malých dřevěných baráčcích. I v téhle kolonii, která byla uprostřed lesa v hlubokém sněhu, se jednotlivé skupiny nazývaly „rodiny“ a měly za představeného vychovatele. Dostojevskij ve svém *Deníku spisovatele* napsal: „V kolonii jsou mladíci ze zrušeného oddělení pro mladé zločince Litevské věznice. Navštívil jsem ji před dvěma roky a ty mladíky viděl. Později jsem se naprosto spolehlivě dozvěděl, že mezi nimi vládne mimořádné smilstvo a vagabundi, kteří tam přišli nově a nebyli tou neřestí ještě nakaženi, se jí později téměř proti své vůli oddali, protože se jinak pro svou cudnost vystavovali posměchu kamarádů.“

Protože nápravné zařízení v Mettray nebylo na rozdíl o jiných dětských věznic ve Francii obeháno

zdí, nýbrž jen obklopeno houštím, docházelo k mnoha pokusům o útek, ale venkované, kteří bydleli v okruhu dvaceti kilometrů a žili v neustálém strachu, že by jim nějaký šestnáctiletý uprchlík z ústavu mohl zapálit dvůr, dostávali prémii 50 franků za každého běžence, kterého přivezli zpátky. Kolem Mettray se na děti ve dne v noci pořádaly hony s vidlemi, puškami a psy. V létě v zimě museli chovanci pracovat na řepných polích, pomalu se táhli přes pole, neboť se ve svých dřevácích stále bořili do rozbrzlé půdy. *Jejich mládí a celé jejich živé kouzlo ulpívalo v hlíně jako nymfa v lýku.* Krátce po příchodu do Mettray hodil patnáctiletý Jean Genet v nízké jídelně, jejíž stěny byly natřeny térem, vedoucímu jedné z rodin na hlavu talíř polévky. Jindy zbil jednoho chlapce do krve, protože přejížděl rukou přes okenní tabulky, až to skřípalo. ... *viděl jsem, jak se chovanci na sebe sáпали a kousali do krve před lhostejnými zraky dozorců, jak se prali o výhody a postavení staršiny. Viděl jsem též v Mettray krev z dětských těl. Viděl jsem, jak byly některé surově mláceny a umíraly. Dozorci se neodvažovali zasáhnout.*

Mezi zavěšenými houpacími sítěmi vysedávali v noci chovanci v malých skupinkách, kouřili cigarety tenké jako stonky slámy a sprádali plány na útek. Nejoblíbenější noční kratochvílí bylo tetování podpaží, očních víček, slabin, hýždí a penisu, dokonce na chodidla si výrostci tetovali macešky, překrývající se tváře, vlastovky, hady, šípy, lodě, nebo si do kůže nechali vpichovat slova „Děti neštěstí“. *Všechna ta groteskní modř na bílé kůži propůjčuje dítěti, které se jí nechá pokrýt, temný, ale*

mocný půvab, stejně jako se nevýznamný a čistý sloup stane pod vruby hieroglyfů svatý. Jako totemová hůl. Když si pětadvacetiletý dozorce všiml, že cípy košil některých chovanců jsou potřísněné výkaly, nutil každé nedělní ráno chlapce, aby před ním své košile rozložili, a úzkým koncem koženého biče bil do tváře ty, kteří si při tělesné potřebě opomněli vyhrnout košili, vyprat si výkaly zašpiněný cíp nebo si ho alespoň oblít o vápnem natřené stěny záchodu.

Při společném výletě spojeném s koupáním v nedaleké řece, když tři sta nahých chovanců leželo na louce pod dohledem dozorce s papírovým límcem a černou kravatou, se jeden z nich utopil. Mrtvolu vylovil jeden ze staršínů a položil ji mezi slunící se chovance do trávy. Dva znepřátelení chovanci, Rigaux a Rey, kteří v té době v nápravném zařízení v Mettray zemřeli, byli odneseni ke hrobu společně. Před pohřbem byly jejich mrtvoly vystaveny na prostém nezdobeném katafalku, *a table jednoduchost, která je vlastní i pohřebním vozům významnějších a sebevědomějších mužů, propůjčila těm malým mrtvým důstojnost moudrých.* Rigaux a Rey byli pohřbeni v řadě hrobů pod tisy, kde leželi chovanci, kteří zemřeli v nemocničním oddělení výchovného ústavu. Během pohřbu přišlo a chovanci si na malém hřbitově, kudy kráčeli za oběma dětskými rakvami ve dvojstupu, umazali ve špinavém blátě černé dřeváky se skleněnými střípky na špičkách.

Chovancům veřejné sociální péče bylo známo, že Jean Genet byl poslán do zemědělského nápravného

zařízení v Mettray. Ředitel kanceláře, monsieur Roclore, ostatním neposlušným často říkával: „Budeš-li se takhle dál chovat, pošleme tě za Jeanem Genetem.“

Den předtím, než Jean Genet navždy trestaneckou kolonii v Mettray opustil, se v kapli nápravného zařízení konala homosexuální svatba. *Bylo to za jiskřivé, jasné a mrazivé noci. Dveře kaple se opatrně otevřely zevnitř, zpoza nich vyhlédla do dvora dohola ostráhaná chlapecká hlava, posoudila měsíční svit, a o necelou minutu později vyšel ze dveří svatební průvod. Vypadal následovně: dvanáct párů chovanců, jako párky holubů, ve věku patnácti až osmnácti let. Všichni byli krásní, i ti nejšerednější z nich. Všichni měli dohola ostráhané hlavy. Podobali se čtyřia dvacet bezvousým císařům. V čele průvodu kráčeli oženění mladíci: ženich – Divers – a já, nevěsta. Neměl jsem na hlavě závoj, květiny ani věnec, ale v chladném vzduchu mě ovívaly jen povznášející svatební myšlenky. Právě jsme byli tajně, za účasti rodiny B – přirozeně až na některé malé žalobníčky –, oddáni. Kluk, který obvykle zastával roli kněze, ukradl klíče od kaple, a my se tam kolem půlnoci vplížili, abychom předstírali svatbu. Obřad jsme pochopitelně parodovali, ale naše opravdové modlitby vycházely z hloubi srdce. Byla to nejkrásnější noc mého života. Průvod kráčel naprosto tiše, neboť jsme měli na bosých nohou hnědé látkové boty, bylo zima a všichni měli příliš velký strach, než aby mluvili ... Chovance Diverse poznal patnáctiletý Jean Genet v nemocnici Henri Roussella, kde pobýval nějakou dobu kvůli „dětské nemoci“, jak se Genet později vyjádřil v jednom interview. Zdravotní*

sestra mu nosila každý den od jednoho „malého pacienta“ z vedlejšího pokoje bombón. Po dvou týdnech, když se jeho zdravotní stav zlepšil, se Genet chtěl na chlapce, který mu posílal bombóny, podívat a poděkovat mu. „A spatřil jsem šestnácti-, sedmnáctiletého chlapce, který byl tak krásný, že všechno, co pro mě předtím něco znamenalo, přestalo platit.“

V roce 1934 napsal jistý francouzský novinář sérii článků, v nichž si stěžoval, že nápravná zařízení jako to v Mettray zločiny a násilnosti mladistvých jen podporují a zneužívají chovance k vykonávání polních prací. Úmrtí uvězněných mladistvých padají na vrub dozorujících osob ústavu. Bylo prý zcela běžné, psal novinář, že se chovanci sami mržčili, aby mohli být ze zařízení ze zdravotních důvodů propuštěni. Ve svém románu *Miracle de la rose* označil Genet nápravné zařízení v Mettray za ráj a novinářům vyspílal. *Notoričtí hlupáci jako Danan, Helsey, Londres a další píšou, že je třeba tyto dětské galeje rozpustit. Nevědí, že kdyby je zničili, děti by je nechaly znovu ožít: tihle nemilosrdní parchanti by stvořili Dvory zázraků – to je přesně to výstižné slovo! –, aby dál mohli, navzdory dobře míněným záměrům novinářů, tajně dál a v plné šíři pěstovat svůj kult.* Zdalipak tehdy šestnáctiletý Genet v Mettray věděl, že je šťastný, zeptal se ho Hubert Fichte. „Ano. Ano, Ano. Ano. Navzdory všem trestům,“ řekl Genet. „Navzdory urážkám. Bití a špatným životním podmínkám, práci, dřevákům – všichni jsme nosili dřeváky –, navzdory tomu všemu

jsem byl šťastný. V tomhle období svého života jsem si zřídkakdy kladl otázky týkající se těch druhých. Ještě dlouho jsem se na všechno díval narcisticky. Bylo to mé štěstí. Šlo o mé štěstí.“ *A ve všech vzpomínkách, které mi v paměti neodbytně vyvstávají, se mi můj pobyt v Mettray jeví jako jedna dlouhá svatba, přerušovaná jen krvavými dramaty ve chvílích, kdy jsem přihlížel, jak chovanci jeden druhého bijí a mění se v krvavé, rudé a bledé bromádky teplého masa...*

Jean-Paul Sartre píše ve svém eseji *Svatý Genet, komediant a mučedník*: „... i v nejhorším zmatení zůstává věrný mravnímu ponaučení svého dětství, snad se mu i vysmívá, nenávidí ho, pokouší se ho s sebou stáhnout do špíny: ale ona ‚prvotní krize‘ se do něho vpaluje jako rozžhavené železo. Ať se pak stane cokoli, ať dělá, co chce a vymýšlí si jakékoli východisko, jedno mu zůstává stále zapovězené: aby akceptoval sám sebe.“ V rozhovoru s vídeňským novinářem Rüdigerem Wischenbartem Genet řekl: „Psát znamená vždy vyprávět o svém dětství. Vždy s pohledem zpět. Rozhodně je tomu tak při mém psaní, a u moderny vůbec. Jak víte, první věta Proustova souborného díla začíná: ‚Dlouhou dobu jsem chodil časně spát.‘ A vypráví celé své dětství, jež zaplňuje 1500 nebo 2000 stran. Když jsem začal psát, bylo mi třicet. Když jsem s tím přestal, bylo mi 34 nebo 35. Byl to sen, přinejmenším blouznění. Psal jsem ve vězení. Když jsem vyšel ven, byl jsem ztracen.“ *Ty sladké vězeňské cely! Po hanebné sprostotě mého prvního zatčení, mých různých zatčení, z nichž každé je vždycky*

první, jež se ve mně zjevilo v celé své neodvolatelnosti skrze vnuknutí v dechberoucí, osudové rychlosti a jasu přesně v tom okamžiku, kdy byly mé ruce uzavřeny v ocelovém pletivu třípytícím se jako klenot nebo jako platné tvůrzení – po tomhle zatčení mi vězeňská cela, kterou teď neřestně miluji, přinesla útěchu mně samotnému skrze mě samotného.

4. KAPITOLA
Sněhová vánice, která umožní zloději uniknout

V rozmezí let 1677 až 1681 se salcburský arcibiskup Max Gandolf z Kuenburgu pokusil prostřednictvím procesu, v němž bylo obžalováno kolem 160 tuláků a žebráků, potulku zcela vymýtít. Mezi těmito tuláky bylo údajně 90 mladistvých ve věku pod dvacet let a mnoho pěti- až desetiletých dětí. Proces si vyžádal přes 100 obětí na životech. *Spi Mignone, zloději nicoty, zloději knih, zloději provazu zvonu, koňských hřív a ocasů, zloději kol a luxusních psíků, Mignone, lstivý Mignone, který víš, jak se ženám kradou pudřenky, jak se klacíkem s troškou lepidla loví farářům peníze z kasiček milodarů, jak se pánbíčkářkám krade při ranní mši taštička, kterou si odkládají na klekátko, jak se pasákům krade práce, policii špiclové, vrátným dcery nebo synové – spi, spi, den se sotva probudil, když tě paprsek vycházejícího slunce na vlasech uzamkne v tvém vězení. A dny, jež následují, ti tvůj život spíš prodlouží než rozšíří.* Po pobytu v nápravném zařízení v Mettray se Jean Genet jako osmnáctiletý dobrovolně přihlásil do francouzské armády a odsloužil si téměř šest let, nepočítaje v to přerušení, kdy se toulal po světě. Mimo Francii byl jako voják v Sýrii a Maroku. V roce 1932 se potuloval po Španělsku a podle svých slov trpěl největší nouzí v životě. V Barceloně nabízel anglickým a holandským námořníkům milostné služby. V rozhovoru s Hubertem Fichtem řekl: „Oddával jsem se jen mladíkům, které jsem miloval. Jinak jsem se dával k dispozici chlápům i pro peníze, ale to jsem vnímal jako znásilnění.“ V Seville a dalších španělských městech poznal noční azyl a hrstku rýže. Měl ukoptěné

a potrhané šaty, rozbité boty, špinavé ruce, chodil neoholený s rozježenými vlasy. *Karabiniéři a místní policajti mě nechávali na pokoji. To, co se kolem nich ploužilo, už totiž ani nebyl člověk, ale jakýsi zvláštní produkt neštěstí, na nějž se nevztahují žádné zákony.* Španělsko bylo tehdy plné žebráků, té obtížné havěti, jež táhla ode vsi ke vsi, do Andalusie kvůli teplu, do Katalánska pro jeho bohatství. V Barceloně spávali občas Genet a jeho přátelé i v šesti na jedné posteli bez prostěradla. Byla taková zima, že někdy ani nenašli odvalu se umýt. Když se rozbřeslo, odešli na trh žebrat a vraceli se většinou kolem poledního s výtěžkem na pokoj, aby si uvařili polévku. Jednou přirovnal Genet nařalovělou barvu obličeje svého přítele Salvatora k odstínu zelné hlávky, která se vytrhne v zimě, jindy měla jeho tvář barvu hoblin na podlaze kavárny. Jeho mokré vlasy se ježily do výšky. V košili ztuhlé špinou a v roztrhané bundě, jejíž kapsy byly rozpárané a visely v cárech dolů, vykročil dvaadvacetiletý Salvator s nákupní taškou na ulici a v chumelenici se vydal na trh žebrat. V noci za světla svíčky, když se vedle sebe krčili na matraci, vybíral Jean svému příteli zahnížděné vši, důvěrné přítelkyně, jak jim říkal. *Vši byly jediným znakem našeho blahobytu – vlastně jeho negací, ale když jsme našemu stavu přisoudili hodnotu obratu, která jej ospravedlňovala, ospravedlňovali jsme tím zároveň symbol tohoto stavu. Vši se staly cenné, neboť jejich užitečnost jakožto symbol stavu našeho nejhlubšího propadu odpovídala klenotům označujícím to, čemu se říká „triumf“.* Jako i jiní žebráci vlastnil mladý Jean Genet místo

jídelní misky plechovku, která měla ucho ze železného drátu. Natržené okraje pocínovaných plechovek, které nacházel v odpadkových koších, rozmačkával oblázky, aby se o ně neřízl. Přešel i drátěné zátarasý na Gibraltaru, aby posbíral zbytky jídla po anglických vojácích, kterým v noci, v temných uličkách La Líney, nabízel milostné služby. S pocínovanou plechovkou na rameni táhl po cestách a kolejích ode vsi ke vsi, žebral a kradl.

Po návratu z toulek po Španělsku do Francie, byl ve svém španělském žebráckém oděvu po několika kilometrech zatčen. Když chtěli vidět jeho dokumenty, předložil jim pár špinavých a od neustálého skládání a rozkládání potrhanych cárů papíru. „A průkaz?“ – „Jaký průkaz?“ Tak se Genet dozvěděl o ponižující existenci antropometrického průkazu, který se vydával tulákům a byl na každé policejní stanici orazítkován.

Od července 1936 do července 1937 bloudil napříč Evropou a urazil přes 8500 kilometrů. Zfalšoval si průkaz, když jméno Genet nahradil jménem „Gejietti“. V Itálii se u jedné pevnosti, když zaslechl šepot a kroky strážce, zamotal do ostnatého drátu. Jak tak v něm s tlukoucím srdcem visel, doufal, že vojáci ho ještě před zastřelením pohladí a pomilují. V palermském vězení se ho vězňi při vzkročení do cely zeptali *Come va la principessa?* – *Non lo so!* odpověděl Genet. Ta otázka padla i při ranní obchůzce ve vězení, neboť amnestie pro vězně, která se očekávala po narození královského potomka, závisela na jeho mužském pohlaví. Ale Genet

o zdravotním stavu těhotné piemontské princezny nic nevěděl. Po propuštění ho odvezli na italskou hranici nedaleko Villachu, kterou přešel v noci v sandálech přes sněhová pole zalitá měsícem.

V Katovicích, kde se pokusil proměnit falešné zlaté, musel se svým přítelem a spoluvězněm Michaelisem scházet během svého měsíčního pobytu v policejní kleci každé ráno po příkrých schodech z pátého patra na dvůr s velkým kovovým nočníkem, do nějž si v noci ulevovaly strážce. Při tom si téměř na každém schodu polil ruce výplouchnutou močí. Když vězení opustil, žil z krádeží v okolních vesnicích a spal mimo Katovice ve veřejném parku. *Za svítání se z květinového záhonu zvedal nějaký zlodějíček, mladický žebrák, zíváje v prvních slunečních paprscích, další si vybírali vši na schodech pseudořeckého chrámu. S nikým jsem se nebavil. Šel jsem pěšky několik kilometrů, vstoupil do nějakého kostela a z pokladničky na milodary pomocí lepidlem zamazané hůlky ukradl všechny peníze. Večer jsem se opět pěšky vrátil do parku. V nacionálněsocialistickém Německu se rozhodl žít jen z prostituce, protože kdyby kradl tam, v táboře organizovaném bandity, podvolil by se vládnoucímu pořádku a nepáchal by nic mimořádného. Jen Němcům se za Hitlerových časů podařilo být zároveň policajty i zločinci. Table nucená syntéza předmětů, table kompaktní pravda vzbuzovala strach a byla nabita magnetismem, který nás bude ještě dlouho vychylovat ze směru.*

Po návratu do Francie si pro své krádeže knih pořídil speciální aktovku a při loupežných výpravách byl tak obratný, že dokázal krást knihy knihkupcům přímo před nosem. Jednou si vyzkoušel u krejčího oblek, a pak ve zbrusu novém ohozu utekl z obchodu. A krejčí za ním vyběhl na ulici, vyprávěl Genetův přítel Maurice Reynal, v jehož pařížském pokoji Genet často v letech 1939 a 1943 pobýval, nebyl-li zrovna ve vězení, a napsal u něho části svého románu *Notre-Dame-des-Fleurs* a později mu do druhého svazku svých Œuvres Complètes napsal věnování: „Maurici Reynalovi / ve vzpomínce na kočku, kterou jsem v jeho pokoji pozřel / Jean Genet.“

Po divoké honičce v pařížské rue des Couronnes nakonec francouzská policie Geneta zatkla. Navzdory jeho falešným papírům se zjistilo, že je hledán jako dezertér a našly se u něho rukopisné dokumenty králů Karla IX. a Františka I. Francouzského, které ukradl při vloupání do výkladní skříně jednoho pařížského knihkupectví. *Procházel jsem rue des Couronnes zpacený hrůzou z inspektorů, kteří se ohlašovali strašlivým šustotem svých nepromokavých pláštů. Kdykoli je znovu zaslechnu, sevře se mi srdce.* Geneta převezli do pařížské věznice Santé, odkud napsal své přítelkyni Anně Blochové do Brna: „Tohle věčné odříkání je celkově vzato (možná v nejhorším případě) prospěšné. Neprahli po něčem podobném velcí katoličtí svatí?“

Jean Genet byl třináctkrát odsouzen za bezvýznamné delikty. Počínaje krádeží tučtu kapesníků přes řidičské a technické průkazy, které odcizil ze zaparkovaných aut, přes cigaretová pouzdra, která ukradl jednomu lékaři, pokus o krádež košile a hedvábného šátku v obchodním domě, přes krádež čtyř lahví aperitivu až ke krádežím knih nahromadil od září 1943 vězeňské tresty od dvou týdnů do deseti měsíců. Jednou vyšetřujícímu soudci řekl: „Kdybych se nestal zlodějem, zůstal bych nevzdělanec a všechny krásy literatury by mi zůstaly utajené. Neboť svou první knihu jsem ukradl, abych se naučil abecedu. Pak následovala druhá a třetí.“ *Tady je smrt jen černé křídlo bez těla, křídlo slávané ze zbytků látek z černého lněného plátna, podpírané tenkou kostrou paprsků deštníku, pirátská vlajka bez stěžně. Tohle křídlo z lehkého plátna se třepetá nad palácem, který nesmíte zaměnit za žádný jiný, neboť je to palác soudu.*

Když mě jako čtrnáctiletého přistihl po několika krádežích sladkostí zaměstnanec v obchodním domě Forum ve Villachu, postavil si mě mezi potravinovými regály do pozoru: Vzals něco? zeptal se mě. Bez váhání jsem přisvědčil. Tak půjdeš se mnou! S třesoucími se koleny a obličejem zrudlým hanbou, jako by mi ho sešlehal čerstvými kopřivami, jsem ho následoval do malé kabinky upravené jako kancelář, kde si zapsal moje jméno a datum narození, přičemž měl stále oknem výhled na celou prodejnu. Myslel jsem, že už mě může zachránit jen sebevražda, skok z mostu do Drávy

se smutečným věncem kolem krku – na jehož stuze z krepového papíru bude napsáno „Páté přikázání“ a „Nepokradeš!“. Nebo si mám v provaznictví v Pater-ionu koupit konopný provaz, abych neušpinil otcovy provazy na telata, které visí vedle vrat do stáje, a oběsit se na smrkové větvi? Zaměstnanec obchodního domu mi hrozil, že zavolá policii, ale zatímco zdvíhal jednou rukou sluchátko, druhou mi vrazil takový pohlavek, že jsem se odpotácel na druhý konec kabiny. Tímhle úderem do tváře, který jsem vděčně přijal, mě vysvobodil od policie i od mého otce. Tehdy, když jsem právě pojídal v selské kuchyni polévku, stál přede mnou můj otec s provazem na telata potřísněným lejnem a krví, protože jsem se vrátil do vsi z kina ve Villachu místo nejpozději v půl třetí až v půl páté. Ještě dnes, když onoho zaměstnance obchodního domu ve Villachu opět potkám a jedeme autobusem stejným směrem, on do Feffernitze, já do Kameringu, rychle a stydlivě kolem něho projdu z obavy, že mě pozná a znovu si mě postaví do pozoru. *Všude se setkávám s banálními, zdánlivě nijak nebezpečnými zážitky, které mě utápějí v nejodpornější hrůze: jako bych byl nějaká mrtvolou, která je pronásledována mrtvolou, a tou jsem já.*

5. KAPITOLA
Jediný způsob, jak uniknout hrůze,
je poddat se jí

V polovině sedmdesátých let jsem náhodou narazil na romány Jeana Geneta, když jsem v knihkupectví ve Villachu listoval v prospektu kapesních vydání a můj pohled se zastavil u titulu *Pohřební obřad. Po svém propuštění jsem byl dopraven na rakouskou hranici, kterou jsem překročil kousek od Villachu*. Chtěl jsem knihu okamžitě koupit, ukázalo se však, že vyjde až za několik měsíců, ale že od téhož autora, mně do té doby neznámého, vyšel román *Notre-Dame-des-Fleurs*. Jak jsem kráčet s otevřenou knihou v ruce ulicemi Villachu, byl jsem textem po několika odstavcích úplně okouzlen, knihu jsem zase zavřel a bloumal od jedné kavárny ke druhé, abych si znovu přečetl několik řádek a zarazil se. Krátce nato jsem si *Notre-Dame-des-Fleurs* koupil podruhé a potřetí, četl jsem jej po hostincích a v kostelích, v klagensfurtských parcích, a ještě měsíce jsem chodil po ulicích zcela okouzlen Genetovými obrazy a větami. Bylo mi tehdy dvaadvacet a před dvěma lety jsem opustil statek rodičů v rodné vsi Kameringu, abych pracoval v kanceláři vysoké školy vzdělávacích věd v Klagenfurtu. Dlouho jsem se neodvažoval ty knihy někomu ukázat, naopak, skoupl jsem ve Villachu a v Klagenfurtu všechny knihy, které byly od Geneta na skladě, aby se jeho romány, jak jsem doufal, nedostaly v mém blízkém okolí do rukou nikomu jinému než mě. Zašel jsem do klagensfurtského chrámu, kde sloužil biskup von Gurk mši, otevřel si *Notre-Dame-des-Fleurs* a do katolických modlitebních knížek a zpěvníků jsem se už nepodíval. *Uctívám ho. Když ho vidím ležet před sebou nahého, toužím sloužit*

na jeho hrudi mši. Měl jsem tenkrát menší knihovnu sestávající z několika stovek knih, ale když jsem narazil na Genetovu lyrickou prózu, všechny ty nahromaděné knihy jsem až na několik výjimek rozdál. V době, kdy jsem přišel poprvé do styku s Genetovými představami a metaforami, jsem neustále vyhledával věty a obrazy o smrti, nalezl je v Canettiho *Mase a moci* a *Tajném srdci hodin*, ale v Genetově románu *Pohřební obřad* mi smrt vycházela vstříc na každé stránce. Vzpomínám si, jak jsem vysedával celé dny v knihovně v Klagenfurtu, listoval v románech a povídkách, vždy zběžně přelétl stránku po stránce a hledal v nich slova „smrt“ a „mrtvola“, a zarazil se a přečetl stránku podrobněji, až když jsem na taková slova narazil, a jak jsem si knihy, v nichž se takhle slova vyskytovala častěji, brávil domů. Čítával jsem knihy o pitvání mrtvol, o balzamování, o pohřebních rituálech a pubertálních obřadech u přírodních národů, knihy o trestech smrti a sebevraždách. *Konečně jsem došel na mýtinu, kde by byla sebevražda možná. Můj rozsudek závisí na mně. A hle, zde stojím tváří v tvář smrti*. V povídce *Sebevražda chovance Müllera* od Alfreda Lichtensteina jsem si zatřhl následující pasáž: „Záhy ležel malý Kohn v posteli mrtev. Mechenmal řekl: ‚Teď už člověka alespoň neruší, když si chce pospat.‘ Tlustý idiot Backberg se těšil na pohřeb. Kuchařka brečela; i pokojská Minna. Nora Neumannová se zavřela do pokoje; myslím, že psala básně. Ruska Recha zmizela; Lenzlicht ji pak našel v pokoji u mrtvého. Seděla na posteli, uchváceně si držela jednu Kohnovu ruku na

srdci a pravou mu otvírala a zavírala víčko pravého oka. Slyšel jsem, jak pláče a říká: Jak zajímavé!“

Zachránil mě tenkrát, když jsem s sebou tahal na hřbetě jako hlemýžď své víko od rakve, Genetův *Pompes funèbres* přes sebevraždou? Narazil jsem na Lautréamonta, který zemřel ve čtyřiaadvaceti, na Georga Büchnera, Thomase Chattertona, Raymonda Radigueta, brzy na Cesara Paveseho, Paula Celana a Georga Heyma, zajímali mě především spisovatelé, kteří zemřeli záhy nebo si vzali život. *Když vesnický duchovní, který po té zprávě přišel, Ernestině řekl: „Madame, je štěstí zemřít tak mladý,“ odpověděla: „Ano, pane hrabě,“ a hluboce se uklonila.* Básně Paula Celana jsem četl při jednom z delších pobytů v Perugii. Mladého Paula Celana, který musel úzkostlivě dbát na čistotu, nesměl odmítnout žádné jídlo a klást zbytečné otázky, otec při jakémkoli odporu bil nebo ho zavíral do prázdné komory a vytáhl ze zámku klíč. Až když odešel z domu, vysvobodila z ní usedavě plačícího Paula jedna z jeho tet nebo matka.

Uvažoval jsem o tom, že dám v kanceláři ředitelství klagenfurtské univerzity výpověď a definitivně se s pěti romány a básněmi Jeana Geneta stáhnou z tohoto světa kamsi do sicilského nebo sardinského kláštera, ale v té době došlo v mé rodné vsi Kamingu ke dvojnásobné sebevraždě dvou sedmnáctiletých chlapců, kteří se společně oběsili v seníku farního dvora na třímetrovém konopném provaze, jímž se na svět vytahují telata. Jeden z nich, Jakob, s nímž jsem se přátelil, byl synem sedláka, druhý, Robert, byl synem děvečky a pacholka, kteří měli

jedenáct dětí, z nichž si tři chlapci – všichni na provaze na telata – vzali život. Robertův otec mezitím působí ve Špitálu nad Drávou jako pohřebník. Teprve nedávno musela být ve Villachu z mostu nad Drávou sejmuta mrtvola třetího bratra. Bezprostředně po pohřbu Jakoba a Roberta, kteří sice viseli pod trámem farského seníku společně, přimknuti jeden k druhému, avšak pohřbeni byli na oddělených hřbitovech, roztrhla se stavidla mé řeči jako vřed. Čtyři nohy oběšených chlapců se během mé práce neustále klátily nad mou písíci rukou, a kdo měl vedle zmije nebo užovky lízat během těch čtyřiaadvaceti hodin, za nichž jejich těla visela v kameringském farním seníku na zakrváceném a od výkalů ušpiněném provaze na telata, Jakobova nahá chodidla, který visel na provaze v pyžamu, zatímco Robert měl na sobě ještě zednický oblek se stříkanci od vápna? *Když jsem za ním šel do Morgue, doufal jsem, že ho vystaví na lože z růží a gladiol, jeho dokonale čistou kostru, omytou, nahou, bílou, s vystupujícími kostmi, lebkou obdivuhodnou tvarem i hmotou, a hlavně s drobnými, neoblomnými a přísnymi články prstů. Nakoupil jsem náruče květin, ale zůstaly dole u stojanu z prken podpírajícího rakev, napíchané do role ze slámy, s listy dubu a břechtanu tvořily směšné věnce. Hodnota zůstala, rádně na očích, ale nikoli ona vroucnost, s níž bych já osobně růže poházel. Sám bych si vlastně růže přál, neboť jejich korunní plátky dokážou dostatečně vnímat a zachytit každý smutek a předají ho mrtvému tělu, do něhož se vše vpije.*

Pod vlivem Genetova románu *Pompes funèbres* jsem po dvojnásobné sebevraždě obou sedmnáctiletých chlapců z mé rodné vsi napsal tisícistránkový deník, který sestával ze zaklínání duchů mrtvých, z citátů ze Geneta, úryvků z barokní literatury, deníků Alberta Camuse a *Řemesla života* od Cesara Paveseho, z *De Profundis* Oscara Wilda, z vlastních fantazií, rouhání, katolických modlitebních formulek a dovolávání se svatých. Pod psacím stolem jsem si odíral bosé nohy o trnovou korunu, trápil se při psaní a týral svou řeč, až jsem na celé dny a noci úplně oněměl a můj jazyk ležel v ústní dutině ztěžklý jako mrtvola v rakvi. S pláčem tehdy bušilo dítě na zamčené dveře mého pokoje, zatímco já seděl nad svou knihou dnů, nocí a Knihou mrtvých, přirozeně u černé hořící svíčky, v mysli obraz obou oběšených chlapců a s představou kohoutí lebky před očima, jež doširoka rozevírala čelisti, a často jsem dveře od komory otevřel až v časných ranních hodinách. Zíral jsem do kohoutího zobáku jako do rakve, jejíž víko ozdobené brčálem se sesulo, a v koutcích očí, v nosních dírkách a na rtech mrtvých jsem viděl červy. *A zatímco myslím na to, že mě tenhle chlapec opustil, sevře ruka můj ocas a paže vynalezne dojmavý pohyb. Kdyby věděl, jak uboze se cítím, opustil by smrt a přišel by ke mně; neboť jeho krutost byla dobrá.*

Se smutečním věncem o velikosti plavacího kruhu, který vlastnoručně zhotovila květinářka z Klagenfurtu a na němž visely bílé, nepopsané krepové stužky s pozlacenými štrápci na koncích, jsem odjel do Itálie

a napsal na benátském Lidu části svého prvního románu, i když nescházelo mnoho a nebyl bych ho napsal vůbec, neboť jsem se vydal se svým poznámkovým sešitem v kožené tašce přes rameno z náměstí sv. Marka k Lidu, balancoval se smutečním věncem v ruce a *se smutným pohledem kadícího psa* na dřevěném žebroví pobřežního mostu a uvažoval, zda mám do těch zimně chladných mořských vln hodit jen smuteční věnec připomínající plavací kruh, nebo se do nich vrhnout i s ním. *Abys unikl té hrůze, řekli jsme, naprosto se jí oddej.* Vzpomínám si, že jsem ten věnec pro mrtvého sevřel takovou silou, až se mi trny temně rudých, už poněkud uvadlých růží zabodly do masa, a kymácel se už se zavřenýma očima a v myšlenkách na mrtvého Jakoba vysoko nad mořem na dřevěném trámu dlouhého mostu, ale nakonec jsem věncem uhodil o trám a vrhl ho celý potrháný do zpěněných vln, jež narážely do dřevěných, zelenými vodními rostlinami a mušlemi zarostlých kůlů – *to mě málo znáš, když si myslíš, že bych se obětoval pro tvoji kostru* –, ani jsem nečekal, jestli se ponoří nebo zůstane plout na hladině, a ve tmě jsem se po mostním žebroví vrátil na pláž, usadil se v kavárně hotelu Belvedere na benátském Lidu a celé dny nepřestal psát, maje stále před očima bílé, nepopsané papírové stuhy, které se i s mým smutečním věncem utopily v moři. Bylo mi tehdy čtyřiaadvacet let.

Vrátil jsem se Romulem do Klagenfurtu a dozvěděl se, že jeden francouzský sociolog se s hromadou knih, které svíral v náručí, vrhl z okna svého bytu do hloubky.

Okamžitě jsem si představil, jak si k hrudi tisknu Gene-
tovy romány a *Řeku bez břehů* Hanse Hennyho Jahna
a skáču jednoho mlhavého zimního rána ve Villachu
z mostu přes Drávu, mé rozbité tělo prolamuje tenkou
vrstvu ledu zpola zamrzlé řeky a jen *Pompes funèbres* mi
pár metrů od místa dopadu vyklouzne a zmizí, zatímco
já už ležím v bezvědomí s ostatními knihami v ledově
studené vodě a pomalu se topím.

Pocit, že když se dotknu nahého chlapeckého těla,
dělám něco bídného a hrozného – neboť i v mé hlavě
se tehdy stále dokola točily morální hodinové ručičky
obecného lidu –, mě zcela opustil, když jsem se začel
do *Notre-Dame-des-Fleurs*. Rázem jsem byl na své
homoerotické sklony dokonce hrdý. Když se v mé hlavě
začala před přečtením té pro můj život tak směrodatné
knihy – „to, čím jsme, závisí na náhodě toho, co čte-
me“, píše Elias Canetti –, šířit jako krevní sraženina
omrzlost životem, myslel jsem na to, že bych měl
kvůli své homosexualitě kráčet deset centimetrů nad
povrchem země ve šlépějích oběšených synů sedláků
a pacholků, neboť nenávisť korutanského lidu vůči
homosexuálům byla pro mě od dětství stejně tak běžná
jako jeho nenávisť vůči Židům, cikánům, lidem štítícím
se práce, tulákům a korutanským Slovincům, které
dodnes politici a celá společnost utiskují. Ještě dnes
slyším, že kdybychom měli alespoň „malého Hitlera“,
nebyli by žádní teplouši, Židi a cikáni. „Žádného vel-
kého Hitlera už nepotřebujeme, ale malý by se hodil,“

slyším neustále opakovat lidi na korutanském venkově.
V Klagenfurtu zatkli studenta, kterému kladli za vinu,
že měl před třemi lety sexuální styk se sedmnáctiletým
hochem. Onen sedmnáctiletý dosáhl v době studentova
zatčení dvaceti let a byl tedy plnoletý. Když nasazoval
klagenfurtský kriminalista studentovi želízka a vyváděl
ho z domu, řekl, Kdyby byl ještě Hitler, tak bysme vás
teplý prasáky vyhladili! V létě 1991 se ve Špitálu nad
Drávou vyhodila do vzduchu jedna žena s nemocí aids
na vrakovišti, když si sedla do auta, zapálila je a nádrž
explodovala.

Ve svých deníkových zápiscích z Norska z roku 1915
napsal jednadvacetiletý Hans Henny Jahnn: „Lidé bili
chlapce a dívky a zvířata vodili k rasovi, protože mezi
nimi došlo k něčemu, co bylo nad jejich chápání. Proč
je rozčiluje, když se dozvedí, že si nějaký chlapec našel
jiného, aby společně zažili rozkoš? – Proč se do toho
vměšují, proč jim zlořečí?! – Jen aby jim to znechutili?
– Vím jistě, že taková pospolitost může odpovídat Boží
vůli a být stejně nekonečně veliká jako každá jiná. –
Kdekoli zahlédnu, jak se líbají chlapecké rty, zaraduju
se a plesám pro jejich upřímnost. Kdo však mezi ně
zasévá strach, je sprostý a ničemný lump, netvor, že si
většího ani nelze představit.“ *S láskou k ženě nebo dívce
se láska muže k jinochovi srovnat nedá.* Jedna matka mi
výslovně hrozila, že mě probodne, jestli mě přistihne
se svým šestnáctiletým synem. Když jsem se v Klagen-
furtu sešel se svým přítelem, zašli jsme nejprve do úzké
liduprázdné uličky, než jsme se mohli obejmut. *Protože*

*jsem byl opuštěn rodinou, připadalo mi docela přirozené
ještě si přitýžit náklonností k mužům a této náklonnosti
krádežemi a krádežím zločinem nebo zálibou ve zločinu.
Tím jsem rozhodně odmítl svět, který odmítl mě.*

6. KAPITOLA

V sobě samém si střežím mrchoviště,
jehož poezie by mohla odpovědět

Bez Maurice Pilorga, jehož smrt mi stále ztrpčuje život, bych tuhle knihu nikdy nenapsal. Věnuju ji jeho památce. Genet vzal 20 fotografií, na nichž byli zobrazeni mladí muži a známí vrahové, a nalepil je rozžvýkaným chlebovým těstem na zadní stranu vězeňského řádu, který visel svázaný v deskách na zdi. Některé fotografie byly pevně sepnuty krátkými konci mosazného drátu, na něž musel podle příkazu vězeňské správy navlékat skleněné perly. Mezi těmito snímky byla i z časopisu vystřižená fotografie hlavy Maurice Pilorga. Z okna cely viděl Genet na vrcholky topolů, které se kývaly ve větru. Při ranním buzení běhal jeden z trestanců od cely k cele a pěstí bušil na každé dveře. Dozorce pak otevřel posuvné okénko cely 329 a podal dovnitř talíř polévky. Byl leden 1942 a vrchní dozorce přinesl každému vězni jako novoroční dárek malý sáček s dvaceti gramy hrubé soli. Vězeňská správa vydala uvězněným listy hnědého papíru, z nichž měli lepit pytlíky. Genet začal na hnědý papír psát pahýlem tužky román *Notre-Dame-des-Fleurs*. Když se musel dostavit k soudu, vstoupil do jeho cely dozorce, našel popsané papírové pytlíky a sebral je. Genet si odpykal tři dny na samotce za to, že si přivlastnil veřejný majetek, ve vězeňské kantýně si koupil několik poznámkových bloků a po paměti zrekonstruoval oněch padesát stránek, které si na hnědý papír zapsal. Měl tehdy velké potíže psát prózu, protože se ve spisovatelském řemesle nevyznal. Jedinou jeho pomocí, vyprávěl, byla zpočátku učebnice gramatiky.

Obzvláštní problémy mu dělala přičestí. Levou rukou stále listoval v učebnici, pravou psal.

Ve vězení četl *Hledání ztraceného času* od Marcela Prousta. „Byli jsme na vězeňském dvoře a potají jsme si vyměňovali knihy,“ vyprávěl Hubertu Fichtemu. „To bylo za války. A protože já se o knihy moc nezajímám, přišel jsem na řadu jako jeden z posledních. Někdo řekl: Tady. Vezmi si tuhle. – Vidím: Marcel Proust. – A říkám si: To bude hrozná nuda! – A potom ... Ale teď mi prosím věřte, že pokud k vám nejsem vždycky upřímný, tak teď jsem. Přečetl jsem si první větu ze svazku *Ve stínu kvetoucích divoků*. Byla hodně dlouhá, a když jsem ji dočetl, zavřel jsem knihu a řekl si: Teď můžu být klidný, vím, že budu přecházet od jednoho zázraku k druhému. Ta první věta byla tak hutná, tak krásná! Ten začátek, to byl velký plamen, který ohlašoval přestřelku. Potřeboval jsem skoro celý den, abych se z toho vzpamatoval. Knihu jsem otevřel až večer a opravdu, propadal jsem jednomu kouzlení za druhým.“

V průběhu roku 1940, kdy byl Genet znám u pařížských knihkupců jako *courtier**, jenž nabízel knihy, které buď ukradl nebo získal za laciný peníz, poznal Jeana Decarnina, který se angažoval v trockistickém hnutí a zemřel jako dvacetiletý na barikádách při osvobození Paříže. Jemu Genet později věnoval román *Pompes funèbres. Z bílého roucha, mýsty krvavého, jež ho halí, bez*

* fr. zprostředkovatel – pozn. překl.

úcty to tělo ležící na jedlovém stole vysoléknu. Nejprve pokrývku, pak dlouhou plátěnou košili. Tělo a roucho byly ledové. Vytažené z lednice. Prsa měl proděravělá na třech místech. Nepoznal jsem ho. Vytáhl jsem tubé paže z rukávů. Odstranil jsem zespodu košile špendlíky, jež z ní tvořily pytel. Bosá chodidla, nabé nohy, stehna Jeanova i jeho břicho se ukázaly, byly z ledu. Jaký mír mi tato hostina přináší. V mé vzpomínce jeho vocas, jenž tak mírumilovně střikal, nabývá rozměrů a někdy pokojného vzhledu dubnové jabloně v bílém květu. Jeden Decarninův známý bukinista měl na nábřeží Seiny naproti Notre-Damu bedýnky s knihami, o něž se student Decarnin, který si přivydělával i v knihkupectví, čas od času staral. Když nebyl Genet ve vězení, občas Jeana Decarnina u bedýnek na nábřeží vystřídal, aby své ukradené nebo levně získané knihy sám prodával. Tam se přibližně v dubnu 1942 setkal se dvěma mladými lidmi, nejprve s Jeanem Turlaisem, a později s Rolandem Laudenbachem, kteří se přehrabovali v jeho bedýnkách a jimž jednoho dne nadšeně vyprávěl o Marcelu Proustovi: „To je autor, kterého člověk musí číst ve vězení nebo v nemocnici.“ Genet dal oběma mladíkům svou báseň *Le condamné à mort*, která byla v září 1942 v nákladu několika set kusů vytištěna na papír. Ten bylo ovšem třeba vyčlenit ze zásob určených pro německou vojenskou správu. Genet svěřil její vytištění jednomu spoluvězni z Fresnes, který seděl kvůli tisku falešných potravinových lístků a byl propuštěn ještě před ním.

Le condamné à mort je elegie psaná v alexandrinech, homofilní hymnus na smrt dvacetiletého vraha Maurice Pilorga, který pro necelých tisíc franků zabil svého milence Escudera a skončil 4. února 1933 v Rennes pod gilotinou. Genet udal omylem jiné datum. Vidím těla patnácti až dvaceti trestanců / sklánějících se nad plavovlasým dítětem, které kouří nedopalky, / jež vyplivli dozorcí do kytek a mechu. // Jedno vlhké cigáro stačí, aby nás všechny dohnalo k zoufalství. / Jediný vzpřímený nad ztuhlým kapradím / spočívá nejmladší z nich na svých lehkých bocích, / bez hnutí čeká, až bude vysvěcen jako manžel. Ve vězení ve Fresnes deklamoval jeden spoluvězeň naivní a plačtivé básně, které psal své sestře, a spoluvězni je obdivovali. Geneta hloupost těch veršů urážela a řekl, že napíše mnohem lepší. Sartre se domnívá, že Geneta maximálně uspokojovalo, když spoluvězni jeho báseň přijímali s úšklebky, výsměchem a pohrdáním. „Takovýhle verše píšu každý ráno,“ prohlásil údajně jeden z nich. Když Genet vyšel z vězení, ze všeho nejdřív se snažil dokončit báseň *Le condamné à mort*, která mu byla tím dražší, jak řekl, čím víc jí ostatní opovrhovali.

Když Roland Laudenbach v říjnu 1942 Geneta poznal, byla už báseň *Le condamné à mort* vytištěna a román *Notre-Dame-des-Fleurs* téměř dopsán. Když Roland Laudenbach přinesl báseň Jeanu Cocteauovi, udělala na něho hluboký dojem a chtěl Geneta poznat: „Občas mě dostihnou zázraky. Například *Le condamné à mort* od Jeana Geneta. Myslím, že existuje jen ve

čtyřech exemplářích. Ostatní Genet roztrhal. Tahle dlouhá báseň je nádherná...“ Jean Turlais a Roland Laudenbach vyzvedli Geneta na nábřeží Seiny u jeho bedýnky s knihami a vydali se společně k Jeanu Cocteauovi. Genet se u něho objevil v šedých rukavicích, slíbil, že druhého dne přijde znovu a přinese rukopis románu, který právě dopsal. Nazítří se u Cocteaua objevil s rukopisem *Notre-Dame-des-Fleurs* a hodinu mu z něj vestoje předčítal. Ještě týž den si Cocteau do deníku zapsal: „J. Genet mi přinesl svůj román. Tři sta neuvěřitelných stran, na nichž stvořil mytologii ‚tep-loušů‘ se všemi myslitelnými dekoracemi. Takové téma při prvním přiblížení odpuzuje (a já mu to dnes ráno vyčetl). Později bych se mu byl rád za svou hloupost omluvil. Tenhle román je snad ještě pozoruhodnější než jeho básně.“

22. února 1943 si Cocteau o rukopisu *Notre-Dame-des-Fleurs* do deníku dále zapsal: „Pro mě je to velká událost epochy. Zneklidňuje mě, přičí se mi a okouzluje mě.“ Poté si k večeri s Paulem Valérym poznamenal: „Mluvím s Valérym o Genetově knize a ptám se ho hloupě na radu. Skrz nánosy své senility prohlásí: ‚Spalte to!‘ Děsná poznámka. Ta kniha u mě přistála, protože u mě přistát musela. Spálit ji by bylo jednoduché. Ona spaluje mě. A kdybych ji spálil, spalovala by mě tím víc. Tihle pánové neváhají spáchat bez rizika vraždu, která chrání jejich vlastní panteony...“

29. května 1943 byl Genet znovu zatčen. V jeho aktovce našli přepychově vypravenou knihu od Paula Verlaina. Ještě téhož dne se nechal dovést k Jeanu Cocteauovi, který Geneta se dvěma četníky po boku přijal a opatřil mu právníka. Při soudním projednávání zaujal Cocteau místo v první řadě a napsal Genetovu právníkovi dopis, který obhájce při přelíčení přečetl: „Svěřuji vám Geneta,“ stálo v něm, „který kradl, aby si zachoval tělo a duši. Máte před sebou Rimbauda. Rimbauda nelze odsoudit.“ Ze svědecké lavice Cocteau soudce varoval: „Dejte pozor, co činíte. Jde tu o velkého spisovatele.“ Jeanu Genetovi, který byl už devětkrát odsouzen za krádež, hrozila v případě, že bude odsouzen na víc než tři měsíce, takzvaná „relegace“. Ta představovala doživotní internaci nenapravitelných recidivistů v pracovních táborech v koloniích. Po Cocteauově výpovědi soud Geneta tohoto trestu ušetřil a odsoudil ho přesně ke třem měsícům vězení.

7. KAPITOLA
Velmi krátká poznámka na špatném,
popelavě šedém papíru

Poté, co dvacetiletý vrah Maurice Pilorge, jemuž Genet věnoval román *Notre-Dame-des-Fleurs* a báseň *Le condamné à mort*, skončil pod gilotinou, napsaly jedny francouzské noviny: „Vrah, který si až do jedné hodiny v noci v cele četl, byl ponořen do hlubokého spánku, když ho přišli státní zástupce, jeho obhájce, vězeňský duchovní a vrchní dozorce věznice probudit, aby mu sdělili, že jeho žádost o milost byla zamítnuta. Pilorge ostatně sám prezidentu republiky napsal a žádal o co nejrychlejší vykonání trestu.“

Maurice Pilorge tedy vzal zprávu o nastávající popravě na vědomí a okomentoval ji následovně v duchu své životní filozofie: „Celkově vzato umírá člověk jen jednou...“

Poté jej udivilo množství lidí, kteří za ním přišli do cely.

„Kolik vás jen je! Nikdy by mi nepřišlo na mysl, že budu mít při *petit lever* tolik sloužících...“

Nato ranní toaletu vykonal a požádal o snídani.

Vězeňský duchovní se ho zeptal, zda si přeje přijmout tělo Kristovo, a vrah přisvědčil.

Na cestu ke kapli si nasadil papírovou hučku, kterou si sám den předtím zhotovil: četnickou čepici...

Po absolvování mše a přijetí hostie byl odsouzený odveden k úřednímu písaři, jehož požádal o druhou snídani:

„Velký šálek mléka s rumem.“

Zde je třeba připomenout, že Maurice Pilorge labo-
roval v posledních dnech s chřipkou a předešlého dne

mu natřeli prsa jodovou tinkturou; odtud jeho žádost napít se mléka s rumem, aby se mu ulevilo...

„Velmi dobře!“ poznamenal vrah poté, co mléko po malých doušcích vypil.

Protože kat začal být netrpělivý, Pilorge mu řekl: „Jestli máte naspěch, tak tam prosím jděte místo mě!“

Kdyby měl kat jen jiskřičku smyslu pro humor, musel by vzít Pilorgu za slovo.

Kat Pilorgovu nabídku odmítl a ten si ještě vykouřil několik cigaret, zatímco katovi pomocníci rozstříhli odsouzenici nůžkami košili, aby ho nakonec podle předpisu spoutali.

„Ale to bolí!“ stěžoval si Pilorge. „Jestli budete takhle pokračovat, polámete mi ruce!“

Potom byl odsouzenec odveden k popravišti. Když však procházeli vězeňskou branou, zastavil svůj doprovod a požádal, zda by mohl krátce promluvit k vrchnímu dozorcovi. Dozorci na ta slova předstoupil.

„Děkuji vám za vaše služby,“ řekl mu Pilorge. „Ještě bych vám chtěl říct, že náramkové hodinky, které jsem při svém příchodu odevzdal vězeňskému písaři, jsou určeny mému obhájci.“

Nato se obrátil k obhájci:

„Maître*, daruju vám je. Můžete je klidně nosit; nejsou nakažlivé. Ještě jednou vám děkuju za všechno, co jste pro mě udělal. Zasloužil jste si lepšího mandanta.“

* fr. – oslovení právníků ve Francii – pozn. překl.

Se zdviženou hlavou a bez jediného slova odkráčel
pak Maurice Pilorge k popravišti.

V šest hodin pětáctyřicet padla jeho hlava do koše.“

8. KAPITOLA
Řetězům galejníků se říkalo úponky.
Jaké to hrozny na nich visely!

*Před zraky cestujících nás po dvojicích spoutali na rukou a na nohou řetězy a nastoupili jsme do zelených vězeňských aut, která na nás na nádraží čekala. Ještě jsem si stihl všimnout smutných pohledů, jimiž mladí, dohola ostříhaní muži provázeli kolemjdoucí dívky. Připoután ke svému druhovi jsem vlezl do jedné z těsných cel připomínajících vzpřímeně stojící rakve. Když vypravěč v románu *Miracle de la rose* dorazil do ústředního vězení ve Fontevrault, byl už k smrti odsouzený Harcamone, bývalý chovanec zemědělského nápravného zařízení v Mettray, spoután řetězy. To, co teď následuje, není pravda a nikoho nenutím, aby to měl za bernou minci. Pravda není mou věcí. Ale „člověk musí lhát, aby byl pravdivý“. A dokonce zajít ještě dál. O jaké pravdě chci mluvit? Jsem-li skutečně trestanec, který přebrává scény z vnitřního života (hraje sám sebe), nebudete požadovat nic jiného než hru. Harcamone měl ve svých šestnácti letech zabít dívku a o patnáct let později proříznout nožem na kůži, který ukradl ve vězeňské obuvnické dílně, krční tepnu dozorcí Rosenstrauchovi, přestože zrovna ten vězně obtěžoval a tyranizoval ze všech nejmíň. Několik vězňů, kteří to pozorovali, přemohli Harcamona, až když si byli úplně jistí, že dozorce je mrtev. Po krvavém činu seřezal každý z dozorců vraha Harcamona tak, že když ho odváděli z mučírny, byl zalit krví. Tihle se utíkali skryt do vězení, napsal Genet o dozorcích v *Notre-Dame-des-Fleurs*.*

Genet označil polepšovnu *La Petite Roquette*, v němž byl jako patnáctiletý držen tři měsíce pro potulku a porušení železničních předpisů, za kuplířku země-

dělského nápravného zařízení v Mettray, kde strávil dva roky a šest měsíců svého mládí. Ústřední věznice ve Fontevrault je vzdálena jen padesát kilometrů od Mettray a šedivé nedělní uniformy chovanců z Mettray pocházely z krejčovských dílen fontevraultské káznice. Černé vězeňské zdi ústředního vězení ve Fontevrault byly zarostlé hřbitovním břečťanem... *neboť už během mého pobytu ve výchovném zařízení v Mettray bylo Fontevrault svatyní, k němuž se upíraly naše dětské sny. Cítil jsem, že jeho zdi – jako krajková dečka schránky na hostie – obeplňují podobu samotné budoucnosti. Když se dítě, kterým jsem v patnácti byl, přivinulo v houpací síti ke svému příteli, už vědělo, že jeho konečná podoba je za těmito zdmi a že tenhle třicetiletý vězeň je krajní realizací jeho samotného, poslední proměnou, kterou ukončí smrt.*

Genet nosil trestanecký oděv z hnědého plátna, s příliš krátkými kalhotami, které mu sahaly jen k lýtkům, takže mu byly vidět nahé bílé nohy nebo dlouhé spodky z bílého lněného plátna, na nichž byla orazítkovaná tlustá inkoustová značka. Po cestě do vězeňské dílny, kde se zhotovovaly maskovací sítě pro německý wehrmacht, jenž tehdy okupoval Francii, se potkal se dvěma vězeňskými dělníky, kteří táhli na svých nosítkách osm knih, v nichž byla zanesena jména tisíce stopadesáti obyvatel vězení. Mezi jeho spoluvězni byl Pierrot Bulkaen, který byl mezi svým dvanáctým a osmnáctým rokem rovněž chovancem v nápravném zařízení v Mettray. Pierrot Bulkaen, který se vždy pozvracel, když při vloupání narazil na nějaké prachy, byl zastřelen se svým přítelem

Botschakem při pokusu o útěk z ústřední věznice ve Fontevrault, a jak ujišťoval vypravěče v románu *Miracle de la rose* hrobník, skončil v hromadném hrobě. *Pierrot byl pobřben v modrém krajkoví tetování, které pokrývalo celé jeho tělo: bóje a námořník, dívčí vlasy, hvězdy na prsních bradavkách, loď, na ocase prase, nahá žena, květiny, pět bodů na dlani a lehké linie, prodlužující jeho oční koutky. V Baladě o žaláři v Readingu napsal Oscar Wilde: „Dozorci si vykračovali sem a tam, / a dívali se na nás jako na stádní zvěř. / Měli na sobě zbrusu nové uniformy / a nedělní kabáty. / Na okraji jejich holínek pokrytých vápnem / však bylo jasně vidět, / co toho rána prováděli. // Hrob, ještě den předtím / zejíci prázdnotou, zmizel. / U temné zdi káznice / byl teď jen pruh písku / A hromádka žíravého vápna, / jež našlo své využití jako příkrov.“*

Když se Genet dozvěděl, že román *Notre-Dame-des-Fleurs* vyjde ilegálně, řekl Jeanu Cocteauovi: „Denoël je zbabělec, protože mě chce vydat jen potají. Riskuje vězení? A já? Strávil jsem v něm celý život a tam jsem tu knihu napsal.“ Po svém třináctém zatčení v roce 1943, když ho opět přistihli při krádeži v knihkupectví, byl Genet vzat do vazby v pařížském vězení Santé. Tam psal román *Miracle de la rose*, zčásti na papírové sáčky, které vždy ráno před opuštěním cely ukrýval do kýble s výkaly. Zároveň začal pochybovat o literárních kvalitách *Notre-Dame-des-Fleurs* a z vězení napsal Cocteauovi: „Myslíš si ale, že by bylo opravdu dobré

ho vytisknout? Přiznám se Ti, že mi při tom pomyslení není dobře. Vidím své chyby, a jsou závažné: květnatost, dětinský lyrismus, špatná konstrukce, příliš jednoduchá psychologie! Úhrnem: nesnesitelný tón, domyšlivý a pronikavý. Musím to přepracovat. Sflikoval jsem to moc rychle. Vůbec je to celé zfušované ... Spisovatelé zveřejňují své věci příliš rychle ...“ Přesto vyšlo v posledních prosincových dnech roku 1943, zatímco Genet seděl ve vězni v Santé, ilegální vydání *Notre-Dame-des-Fleurs* v nákladu 350 výtisků. Paul Morihien, který byl Cocteauovým tajemníkem a *Notre-Dame-des-Fleurs* vydal spolu s Denoëlem, ukryl z obav před domovní prohlídkou část nákladu v jedné kůlně nedaleko Palais Royal a knihy vynášel ze skladu jen podle objednávek.

Genet měl být po čtyřech měsících věznění 26. ledna 1944 ze Santé propuštěn, ale za okupace vyšel nový zákon, který stanovoval „administrativní internaci“ bez časového omezení pro osoby, jež byly pokládány pro veřejnost za nebezpečné. Takzvaný Camp de Tourelles, kam Geneta koncem roku 1943 převezli, podléhal německé policii z francouzské správy a četnictva. Byli v něm především političti vězni a odbojáři a Genetovi neušlo, že nejde o nic jiného než o sběrný lágr pro koncentrační tábory. Měl už připravený plán útěku, „jehož nejjistějším vyústěním“, jak napsal v dopise přidělcenci policejní prefektury Maurici Toescovi, „by byla smrt. Moji strážci byli hrozivě ozbrojeni!“ S pomocí písemné prosby lékárníka Marka Barbezata a profesora Mondora z kliniky v Salpêtrière, který u Geneta zjistil

ledvinovou poruchu – i tady se Cocteau přimluvil –, se mu 14. března 1944 podařilo sběrný tábor opustit, když i sám Genet napsal policejnímu prefektovi: „Má kniha navíc otevře mnohé dveře, tím jsem si jist. Pokud při svém riskantním činu ztroskotám, ať nejsem vystaven posměchu, neboť jsem chtěl Francii věnovat některé z jejích nejkrásnějších knih... Mé knihy povstaly z mého života. Cocteau, Mondor, Jouhandeau je miluji. To je významná reference. Necht' tedy není můj život zatracen a zničen, alespoň ne už teď.“

9. KAPITOLA
Proto už nechci dál psát,
umírám při psaní

Slepý skladatel René de Buxeuil, u něhož sociální péče čtrnáctiletého chovance Jeana Geneta na osm měsíců umístila, ho naučil základním pravidlům rytmičnosti a intonace francouzštiny. Jednoho dne si madame de Buxeuil všimla poničeného exempláře *Květu zla*, z nějž chlapec vytrhl stránky, na kterých byly jeho oblíbené básně. Ve dvaceti letech napsal Genet svou první báseň, kterou si neuschoval: „Bylo mi dvacet; deset let předtím zemřela malá dívka, kterou jsem miloval; bylo to v den její smrti. Ty verše jsem napsal, abych se jí ozval.“ Jak vypátrali francouzští životopisci Albert Dichy a Pascal Fouché, mohlo jít o Genetovu kamarádku z dětství Solange Comteovou, která zemřela roku 1930 ve věku 19 let na tuberkulózu.

Na otázku, jak se dostal k psaní, Genet Hubertu Fichtemu odpověděl: „Byl jsem ve vězení, v roce 1939. Byl jsem sám v podzemí, tedy v cele. Do té doby jsem nepsal nic než dopisy přátelům a přítelkyním. Myslím, že to byly velmi konvenční dopisy. Předem zformulované, vyčtené a odposlouchané věty, žádné prožití. A pak jsem napsal vánoční pohled jedné německé přítelkyni, která žila v Československu. Koupil jsem ho ve vězení, a jeho zadní strana, část, která je určena k psaní, byla zrnitá. Ta zrnitost mě hrozně dojíkala. A místo abych mluvil o Vánocích, mluvil jsem o zrnitosti toho pohledu a o sněhu, jehož představu ta zrnitost vyvolávala. Od té chvíle jsem začal psát. Tam se to překlápilo. To je ten okamžik, který lze vysledovat.“ *Hovořit o mé spisovatelské práci by byl pleonasmus. Nuda mých vězeňských dnů mě*

přiměla uchýlit se do svého někdejšího drsného a bídného tuláckého života. Později, už na svobodě, jsem psal dál, pro peníze. Při představě literárního díla bych asi pokrčil rameny. „Když chci psát,“ řekl Hubertu Fichtemu, „potřebuju neomezeně času. Tuhle jsem se u Gallimarda hrozně rozčílil. Požadoval jsem dost vysokou částku, a Claude Gallimard mi chtěl posílat měsíční splátky. Komfortní, dost vysoké splátky. Ale já řekl: Ne! Chci všechno najednou. Abych mohl jít, kam budu chtít. Jinak nenapíšu nic. Musím mít možnost psát nepřetržitě dva tři dny, zůstat ve dne v noci v posteli, nebo taky jen hodinu.“

Hubert Fichte se Geneta taky ptal, jaký má pocit, když se teď, už jako slavný spisovatel, sejde s asociály. Odpověděl, že žádnou vinu necítí. „Když mě někdo požádá o peníze, a i když nepožádá, dávám je lehce, opravdu velmi lehce. Na světě existuje nespravedlnost – ale ne proto, že já mám poměrně vysoké honoráře.“ Pokoušeli se ho mladí muži okrást? „Ano. To se stávalo často, velmi, velmi často. Například v Hamburku. Nemohl jsem dělat nic jiného než své peníze, které jsem měl v kapse, těm dvěma týpkům vydat.“ Šokují ho takové věci? „Ale vůbec ne! Vůbec ne! Vůbec ne! Když je to velká částka, tak mi to vadí. Vztekám se, protože zas musím jít za Gallimardem.“

V roce 1976 Genet Hubertu Fichtemu vyprávěl, že už 20, 25 let bere Nembutal, narkotikum, které mu umožňuje okamžitě usnout. Má ale vedlejší účinky, a tak mu nestačí vypít na druhý den jen jedno kafe.

V muzeu si může prohlédnout nanejvýš dva tři obrazy a na koncertě vyslechnout jen jednu nebo dvě skladby. V Itálii mu trvalo dva měsíce, než přečetl Dostojevského *Bratry Karamazovy*, přičemž po každé stránce o ní musel dvě hodiny přemýšlet. Když při četbě *Bratrů Karamazovových* hned nepsal, nic se s ním nedělo; stejně jako musel Monteverdiho *Vespro della Beata Vergine* svými „skromnými prostředky“, jak se Genet vyjádřil, při poslechu rovnou komponovat, aby je uslyšel. „Chceš-li si přečíst knihu, tak ji nejdřív napiš,“ říká Lepic Zrzkovi v jedné povídce od Julese Renarda. *Každý předmět Vašeho světa má pro mě jiný význam než pro Vás. Všechno vztahuje ke svému systému, v němž mají všechny věci ohromný význam, a dokonce když čtu nějaký román, skutečnosti se mi sice nezfalšují, ale ztrácejí smysl, který jim přiřadil autor a který mají pro Vás; nabudou nového významu, aby mohly hladce vstoupit do mého vznešeného světa, v němž žiju.*

Po propuštění z Camp des Tourelles, sběrného místa pro koncentrační tábor, napsal Genet romány *Pompes funèbres*, *Querelle de Brest* a *Journal du voleur*. *Pokud nenastane něco tak vážného, že by mé literární umění tvář v tvář tomu bylo slabomyslné a že bych potřeboval ke zkrocení tohoto nového neštěstí nový jazyk, je tato kniha poslední. Čekám, že mi nebe spadne na hlavu. Svatost znamená přimět bolest, aby sloužila. Znamená to přinutit ďábla, aby byl bohem. Znamená to dosáhnout uznání zla. Už pět let píše knihy; mohu říci, že jsem to dělal*

*s potěšením, ale už jsem s tím skončil. Dosáhl jsem psaním toho, co jsem hledal. Nebude mi poučením to, jak jsem žil, ale tón, jímž o tom podávám zprávu. Žádné historky, ale umělecké dílo. Nikoli můj život, ale jeho interpretace. Právě to mi nabízí jazyk: oživovat, připomínat a tlumočit svou legendu. Když Genet přečetl Sartrova *Svatého Geneta*, komedianta a mučedníka, téměř tisíc stran dlouhý esej, prohlásil v jednom interview, že měl pocit, jako by byl „nevybíravě zostuzen“, a že po přečtení téhle analýzy pro něho „bylo téměř nemožné dál psát“. Marocký spisovatel Mohamed Choukri se jednou Geneta zeptal, jestli s tím, co o něm Sartre napsal, souhlasí. Genet odpověděl: „Samozřejmě s tím souhlasím. Sartre mi prvních sto stran přečetl a zeptal se mě, jestli si myslím, že je to správně, a jestli má nebo nemá pokračovat.“*

Hubert Fichte: „Chtěl bych uvést zvláštní případ ritualizací: U určitých inauguračních obřadů afrických tajných sekt nalezneme podobné komplexy – flagelaci, zradu, příbuzenské vraždy, moč, výkaly, zvířecí kůži, železo atd.; v *Miracle de la rose* se objevují stejné prvky, i když nejsou tak blízko u sebe. Myslíte si, že vaše zkušenost vám umožnila dosáhnout takřikajíc rituálního, archaického základu?“

Jean Genet: „Ano. Já nemám žádné antropologické znalosti, to, co popisujete, jsou přechodové obřady, rites de passage, přechod od puberty k mužskému věku. Jde o to zradit kmen, ale ve skutečnosti být znovu přijat, vypít moč, ale pak už ji dál nepít. Je možné, že jsem

se v *Miracle de la rose* pokusil úplně sám – samozřejmě nevědomky – objevit přechodové obřady. Tahle myšlenka mě dosud nenapadla – ale mohlo by to vysvětlit, proč jsem po opuštění vězení už nenapsal žádnou další knihu – kromě *Journal du voleur*. Už jsem žádnou psát nemusel. K přechodu došlo.

15. července 1948 zaslali Jean Cocteau a Jean-Paul Sartre společně dopis prezidentu Francouzské republiky Vincentu Auriolovi. Jejich petice měla následující znění:

„Pane prezidente,

rozhodli jsme apelovat na Váš velký vliv a požádat Vás, abyste se zasadil o výjimečné ustanovení, jež se týká spisovatele, kterého všichni obdivujeme a vážíme si ho: Jeana Geneta. Velmi dobře víme, že jeho dílo stojí na okraji literatury a není určeno každému. Ale příklady Villona a Verlaina jsou nám podnětem k tomu, abychom Vás požádali o pomoc pro velkého spisovatele.

Kromě jiného jsme se rovněž dozvěděli, aniž o tom s námi Jean Genet mluvil, že došlo k jeho poslednímu a konečnému odsouzení, neboť se rozhodl vzít na sebe provinění Jeana Decarnina, který padl při osvobození na barikádách, a to proto, aby jeho jméno zůstalo neposkvřeno.

To jen zvyšuje naši úctu k Jeanu Genetovi a dodává nám odvalu k tomuto kroku.

Celé Genetovo dílo jej vytrhuje z minulosti, během níž se dopustil zjevných provinění, a konečné odsouzení

by ho opět uvrhlo do osidel zla, z nichž ho právě toto dílo dokázalo vysvobodit.

Snažně Vás, pane prezidente, prosíme, abyste učinil co nejrychlejší rozhodnutí a zachránil muže, jehož celým životem je od nynějška jen práce.

Buďte ujištěn, pane prezidente, o naší veliké vděčnosti a hluboké úctě.“

Pablo Picasso a Jean-Paul Sartre se nabídli, že pokud Vincent Auriol žádosti o milost nevyhoví, půjdou do vězení místo Jeana Geneta sami, ale prezident Francouzské republiky žádosti obou spisovatelů vyhověl a Geneta omilostnil.

Ve svém svazku esejů *Nesnadnost být* Jean Cocteau napsal:

„Jean Genet, kterého budeme muset jednoho dne chtět nechtě přiřadit k moralistům, ať to zní sebepodivněji, neboť moralisty obyčejně zaměňujeme za kazatele morálky – Jean Genet mi před několika týdny řekl znamenitou věc: ‚Nestačí přihlížet životu našich hrdinů a litovat je. Musíme vzít jejich pochybení na sebe a nést důsledky.‘

Kdo jsou mí praví hrdinové? Pocity. Postavy abstraktní povahy, a přece živoucí a přehnaně náročné. To mi došlo, když jsem naslouchal Genetovi a zjistil jsem, do jaké míry zpustošily jeho mysl hanebné činy Egyptana Querella. Cítil se zodpovědný a odmítl výmluvy na nepřítčetnost. Byl hotov nikoli hledět vstříc

procesu pro přílišnou smělost své knihy, nýbrž sám na sebe uvalit proces, který by jeho postavám vnutila nadřazená spravedlnost.

Rázem posunul nekonečnou právní při, do níž jsem zapleten, do ostrého světla. Rázem mi umožnil nahlédnout důvody, proč se proti tomu nevzepřu. Je jen spravedlivé, že autor vezme sám toto probíhající soudní řízení proti slovům, postojům a smyšlenkám na sebe a že se u soudu objeví mezi dvěma policisty. Zcela nepřipustné je naopak počínání autora, který se sám provolá soudcem ve vlastní věci a je s ohledem na ty ubožáky shovívavý. Člověk stojí buď na jedné, nebo na druhé straně soudních závor. Na tomto zásadním rozhodnutí spočívá naše angažovanost.

Kdybych nebyl z té sorty lidí, které obviňují a kteří nejsou stvořeni k tomu, aby hájili sami sebe, hluboce bych se styděl, když se mi Genet svěřil s tajemstvím svých duševních muk. Ale svěřil by se mi, kdyby mě už před dlouhou dobou a na první pohled nerozpoznal podle znamení, podle nichž se poznávají ti, jimiž se opovrhuje? Byl jsem při tom, když se Genet zdráhal být představen slavnému spisovateli, protože se mu jeho nemorálnost zdála být podezřelá.“

Tenhle slavný spisovatel byl André Gide.

10. KAPITOLA

Tak dlouho jsem hořel,
hořel žhavou nenávistí,
až jsem se proměnil v popel

Journal du voleur, píše Max Bense, „je po Kierkegaardově *Bud' – anebo* a po Nietzscheově spisu *Ecce homo* nejbrutálnější a nejmučivější existenciální sdělení, jakým společnost naší civilizace disponuje. Skutečným Genetovým příbuzným v oblasti ‚existenciální literatury‘ je markýz de Sade, ovšem nikoli pro svůj jazyk, neboť v tom ho Genet převyšuje.“ André Breton a surrealisté Genetovy knihy, které se už dávno prodávaly pod pultem, odmítali. Literární kritici Geneta nazývali „básníkem morálního rozkladu“ a „dramatikem z bordelu“. Francouzský esejista a literární kritik Paul Léautaud si 15. října 1955 zapsal do svého *Literárního deníku* poté, co obdržel od Jeana Cocteaua vstupenku na jeho slavnostní přijetí do Académie Française: „Cocteauovi je 67 let. Denoël mi vyprávěl, že jeho řeč a posunky, jimiž ji doprovázel, jsou fantastické. Uvedl v ní jméno Jeana Geneta. Komise, která se sešla, aby si jeho řeč před vlastním zasedáním vyslechla, ho přiměla, aby to jméno vypustil...“ *Je dobře, jestliže jsou lidé lhotejní k hlubokému dílu, je-li jen výkřikem člověka obłudně zabředávajícího do sebe sama.*

„Genet,“ píše Sartre, „je vzdálen tomu, aby viděl ve „vraždě jedno z krásných umění“. Zločinec *nevytváří krásu, on sám je syrovou krásou.*“ *Je zbytečné o zločinu snít; nepodaří se ti. A pokud náhodou skutečně někoho zabiješ, nejsi ještě zločinec. To není cesta, jak „vstřebat“ vraždu.* François Mauriac, katolík a nositel Nobelovy ceny, kterému se Genet protivil, ale zároveň ho obdivoval a nazýval jej „Orfeus ze stoky“, Genetovi vyčítal,

že zneužívá neřesti pro literární účely. Jednou dokonce Geneta zapřísahal, ať přestane psát nebo alespoň publikovat, aby nepřiváděl druhé do neštěstí, do záhuby a zatracení. *Využití zločinu umělcem je rouhání. Někdo riskuje život a slávu, aby posloužil jako ozdoba pro nějakého diletanta. I kdyby byl hrdina jen imaginární, vždy jej inspiruje živá postava. Odmítám kochat se zločincovými strastmi, pokud jsem je sám nezažil. Nejdříve se vystavím pohrdání a odsouzení lidí. Před svatostí Vincenta de Paula se mám na pozoru. Za trestance se posadil do galérie k veslu, ale měl za něho spáchat zločin, vzít jej na sebe.*

Když se probírám historií papežů, dozvídám se, že Genet se možná mylí. Aby osvobodil zoufalého trestance a sám si nasadil jeho okovy, neposadil se Vincenc z Pauly do trestanecké lodě. Ludvíkem XIII. jmenován do funkce generálního kaplana vězňů a galejníků, zaujímá na obraze Fortuné Dufaua z počátku 19. století v kostele sv. Michla v Gaillaku zřejmě jen symbolicky místo galejníka. Vincenc z Pauly, narozený roku 1581 v rodině chudého rolníka, byl misionář, který se ujímal především dětských nalezců a otroků na galejích. Hladem umírající se choulili do svých ubohých hadrů, jimiž byli přikryti, ohryzávali si ruce a paže a zahrabávali se v noci do kouřící hromady hnoje, aby se ohřáli. Kněz, říká Vincenc z Pauly, když vidí Krista na kříži, se musí stydět zemřít v posteli. „Ó, kdo nám pomůže, abychom se ponížili ještě níž než peklo!“ prohlásil jednou.

První překlad *Querelle de Brest* v hamburském nakladatelství Rowohlt vedl k procesu a odsouzení nakladatele. Při dalším procesu v Hamburku týkajícím se románu *Notre-Dame-des-Fleurs*, který skončil 31. července 1962 osvobozujícím rozsudkem, obhajoval knihu vrchní státní zástupce Buchholz slovy: „Pan předseda nyní vyjádřil velmi pochopitelnou obavu, že by taková kniha, pokud by se dostala do rukou mládeži nebo i dospělému, neliterárně založenému čtenáři, mohla napáchat škodu. Pan předseda se otázal pana soudního znalce dr. Gieseho, jestli by tu knihu dal své sedmnáctileté dceři. Můžu soud ujistit, že já bych své dceři – je jí osmnáct a navštěvuje vysokou školu výtvarných umění – stejně tak jako jiné knihy o sexuálním realismu sám od sebe do ruky nedal. Neměl bych se tedy spíš zasazovat o stažení takové knihy? Odpověď může dát jen zákon, a to v tomhle případě ústavní zákon. Z článku 5 jasně a jednoznačně vyplývá, že umělecká svoboda nemůže být omezována snahou o ochranu mládeže. Z toho důvodu i zákon o prodeji spisů ohrožujících mládež vyjímá z příslušného opatření knihy, které slouží umění. Umění nesmí být na seznamu spisů, které ohrožují mládež. Ústavní zákon posoudil jeden po druhém předměty právní ochrany a jednoznačně rozhodl: svoboda umění je přednější než ochrana mládeže. S tímhle ústavním rozhodnutím se musí spokojit i starostlivý otec. Neboť co by se stalo s uměním, které by bylo sevřeno a omezeno zájmy ochrany mládeže!“

„Číst Geneta,“ řekl Sartre, „znamená: nechat se vést duchem zla, spiknout se s ním.“ A: „Možná začínáme chápat, co je tenhle démonický rétor zač – básník.“ – „Básník,“ poznamenává Friedrich Hebbel ve svých denících, „který odhaluje stav světa, jaký je, nemusí od svých současníků vyžadovat lásku. Kdypak taky líbali lidé svého kata?“ – „Musíme být zlí, protože víme, že zemřeme,“ píše Elias Canetti v *Provincii člověka*. Genet posměšně obměnil známý Descartův výrok, když jednou prohlásil, že píše pouze pro slávu zla. Myslím, tedy jsem. „Činím zlo, tedy jsem; jsem substancí páchající zlo,“ řekl Genet.

Když se ho Hubert Fichte zeptal, zda se mu skutečnost, když člověk zbavený práv vraždí, zdá hodná obdivu, Genet odpověděl: „Člověk nemůže zpřeházet jednotlivé roviny. Existuje literární rovina a rovina toho, co prožíváme. Myšlenka vraždy může být krásná. Skutečná vražda je něco jiného. Po osvobození jsem viděl, jak jeden Alžířan zavraždil Francouze. Hráli spolu karty. Stál jsem vedle nich. Alžířanovi bylo čtyřiačtyřicet a už neměl peníze. Nechal se Francouzem úplně obrát. Požádal ho o půjčku, aby mohl dál pokoušet štěstí. Byl odmítnut. Vytáhl nůž a zabil, a já toho chlápka viděl umírat. A bylo to krásné. Protože ta vražda byla vyvrcholením, posledním cílem revolty, která v tom mladém Alžířanovi už dlouho doutnala. Vzpoua to byla krásná, vražda samotná už tak ne. Nebezpečí mu propůjčilo sílu, přesvědčení. Vrah musel uprchnout a už ho nechtyli. Zabíjet bez rizika, jako policajt, na tom nic moc obdivu-

hodného nevidím.“ *Zabil jsem, drancoval, kradl, zradil! Jaké slávy jsem dosáhl! Ať se ale kterýkoli vrah, zloděj nebo zrádce neopovázá přijít se rovnat s mými důvody. Dobyl jsem jich velice těžko. Mají cenu jen pro mě. Leckdo by nedokázal z takového ospravedlnění těžít. Nemám rád lidi bez svědomí.*

Hubert Fichte se Geneta zeptal, proč sám nikoho nezavraždil. „Asi protože jsem psal knihy,“ odpověděl Genet. „Když Shakespeare vytvořil své vrahy, byl zachráněn, už se sám nepotřeboval stát vrahem,“ říká Friedrich Hebbel. „Neexistují zločiny, byť byly sebevětší, jichž bych se v určité dny necítil být schopen,“ řekl Goethe.

Jean Genet splnil ve své tvorbě to, co požadoval Franz Kafka. „Myslím si,“ píše Kafka Ernstu Pollakovi, „že člověk by měl číst jen knihy, které ho hryžou a bodají. Když nás kniha, kterou čteme, neprobudí úderem pěsti do lebky, proč ji vůbec čteme? Aby nás učinila šťastnými, jak píšeš? Můj Bože, šťastní bychom byli, i kdybychom knihy neměli, a knihy, které nás činí šťastnými, si můžeme v případě nutnosti napsat sami. Potřebujeme knihy, které na nás působí jako neštěstí, které nás velmi bolí, jako smrt někoho, koho jsme měli raději než sebe, jako bychom byli vyhnáni do lesů, pryč od všech lidí, jako sebevraždy, kniha musí být sekerou pro to zmrzlé moře v nás.“ *Romány nejsou žádnými laskavými sděleními. Měli bychom být rádi, že naopak zůstává dost krutosti, bez níž nemůže existovat krása.* Když se Kafky jednou zeptali, jestli se dá jeho život

srovnat se životem Kašpara Hausera, řekl: „Je to ještě horší: se životem Franze Kafky.“

Když se ho Hubert Fichte zeptal na jeho obdiv, jak se vyjádřil, ke krásné, elegantní brutalitě, Genet odpověděl, že své knihy napsal ve třiceti a dnes už je mu 65. Připomněl, že neměl otce ani matku a byl vychováván veřejnou sociální péčí. Jako velmi mladý se dozvěděl, že není Francouz, že nepatří do vsi. Jednou dal učitel ve škole dětem za úkol napsat slohovou práci a zjistil, že Genetův popis rodného domu je nejkrásnější. Přečetl jej spolužákům a ti se smáli, protože tvrdili, že to není jeho rodný dům, vždyť Genet je nalezenec! Tak se nejspíš mladý Jean Genet dozvěděl, že je chovancem sociální péče a Eugénie a Charles Regnierovi jsou pouze jeho pěstouni. „A tu ve mně vyvstalo velké prázdno. Okamžitě jsem pocítil hrozivou cizotu. Říct, že jsem slovo Francie nenáviděl, je příliš slabé, nic to neznamená, muselo by to být něco většího, vyblít ji, tu Francii.“

11. KAPITOLA
Slyšel jsem kopyta koní,
kteří vezli vůz s popraveným
na malý hřbitov

Každý z nich věděl, že v témž okamžiku, kdy jeho hlava padne do koše s pilinami a chopí se jí za uši pomocník, jehož role mi připadala opravdu zvláštní, že v témž okamžiku uchopí jeho srdce stydlivě plaché ruce a přenesou je do hrudi jinocha vyzdobené jako k oslavě příchodu jara. „Lidstvo odsoudí jednotlivce k smrti a dopustí se tím vůči němu většího zločinu, než se dopustil on vůči němu, protože mu znemožní se polepšit,“ píše Friedrich Hebbel. V mnoha věznicích určených pro popravy navazovala malá exekuční místnost, v níž dvoukřídlové padací dveře zabíraly velkou část podlahy, bezprostředně na celu odsouzence. Nad padacími dveřmi visel provaz na silném řetězu, který byl upevněn na střešním trámu tak, aby se provaz dal prodloužit nebo zkrátit a bylo možné přizpůsobit tak výšku pádu výšce a váze provinilce. Padací dveře se skládaly ze dvou křídel zavěšených ve dvou stěžích a podpíraných zespodu dvěma čepy. Při zatažení páky se čepy zasunuly, dveře se sklopily dolů a nerv provazu sebou škulbl. Kat a jeho pomocník dorazili do vězení odpoledne před časnou ranní popravou. Dozorce sdělil katovi výšku a váhu delikventa a dal mu i příležitost si ho prohlédnout, zatímco odsouzený ho v té chvíli neviděl. Když byl odsouzenec mimo celu, kat a jeho pomocník si ve vedlejší místnosti vyzkoušeli exekuční zařízení. Použili k tomu pytel naplněný pilinami, který měl vážit přibližně tolik co oběť. „Když tě někdo upřímně oplakává, zatímco visíš na provaze, nelze z toho vyvozovat, že se bude i upřímně radovat,

když se šibenice zlomí nebo tě někdo odřízne,“ píše Friedrich Hebbel ve svém deníku.

Gilotina stojící na věžeňském dvoře s podstavcem směřujícím k severu a pytlem pro zachycení hlavy k jihu byla zahalena černým závěsem. K smrti odsouzený stál několik kroků před popravištěm za stolem pokrytým bílým plátnem, na němž byl krucifix a dva svícny s hořícími svíčkami, po jeho boku pak dva mniši rozdělující hostie, a zíral na jutový pytel, který zachytí jeho hlavu oddělenou od těla a do jehož plátna se vsákne krev vytékající z hrdla a hlavy. *...ale když literáti prohlásují, že oči malého Ježíše jsou strašně smutné v předtuše Kristova utrpení, tak po vás snad můžu žádat, abyste na pozadí oční bulvy Notre-Dama viděli mikroskopický, pohybým okem nerozpoznatelný obraz gilotiny.*

Victor Hugo se mýlil, když ve svém *Průvodci Paříží* napsal: „Ve 20. století se bude zdát národům Evropy hanebné stavět popraviště, a useknout hlavu člověku už nebude možné.“ 28. července 1976 ve čtyři hodiny ráno byla gilotina ve vězení v Marseille, onen „legalizovaný nástroj vražedné romantiky“, zbavena černého, provazy pevně ovázaného sukna. Dvaadvacetiletý obchodní zástupce Christian Ranucci, který měl unést osmiletou dívku, patnácti ranami ji usmrtit a roztržít jí hlavu kameny, aby mrtvolu změnil k nepoznání, byl popraven na gilotině. Francouzská policie byla vyzvána, aby jednala rychle. Noviny psaly to, co chtěl dav slyšet. Lůza si žádala Ranucciovu hlavu, a taky ji dostala – díky

tehdejšímu francouzskému prezidentu Valéry Giscardovi d'Estaing, který žádost o milost zamítl, ačkoli jednou předtím vyslovil větu: „K trestu smrti mám hluboký odpor!“ – „Justice se má snažit objevit *nevinu* místo viny,“ žádá Friedrich Hebbel.

Záhy po Ranucciho popravě se vynořily pochyby, zda gilotina připravila o hlavu skutečného vraha. Když si francouzský novinář a spisovatel Gilles Perrault prohlédl akta procesu a promluvil si se svědky, narazil na rozpory a nedbalosti. Ve své knize *Rudý svět* obžaloval soud v Marseille z justiční vraždy. Podle autora byl Christian Ranucci k přiznání donucen a neměl s vraždou osmileté Marie-Dolores Rambly nic společného. Při prvních konfrontacích podezřelého se svědky nikdo z nich mladého obchodního zástupce neidentifikoval, svědkové se zaplétali do rozporů, Ranucci se po jedenáctihodinovém výslechu zhroutil a k vraždě se přiznal, ale při prohlídce místa činu se zapřísahal, že je nevinen. Vyšetřovací soudkyně se kupodivu vzdala výslechu svědků, jejichž výpověď mohla přispět ke zproštění viny, a při procesu se stal Ranuccimu osudným především psychiatrický posudek. Porotci jej prohlásili vinným a francouzský prezident Valéry Giscard d'Estaing se vzdal možnosti využít svého práva udělit milost. Kritikové mu vyčítají, že ustoupil mínění lidu, který po další vraždě dítěte volal po odplatě. V té době podával gaullistický poslanec Pierre Bas pravidelně při každoroční „rozpočtové debatě“ návrh na vyškrtnutí nákladů na gilotinu bez náhrady. Bezvýsledně. Už Albert Camus napsal: „O trestu smrti

se teď píše jen tlumeným hlasem. V naší přejemnělé společnosti rozpoznáme obtížnost nemoci podle toho, že se o ní neodvažujeme mluvit bez oklik a přímo.“ Podle známého výroku připisovaného dr. Guillotino-vi vnímal Christian Ranucci „nanejvýš závan chladu v tyle“, pravděpodobně „dokonce lehký pocit slasti“.

Pročítám si dějiny trestu smrti a dovidám se, že 10. října 1789 podal poslanec a lékař dr. Joseph Guillotin návrh zákona, podle něž se mělo popravovat u všech společenských stavů a těžkých zločinů jediným způsobem. Proces usmrcení, tvrdil dr. Guillotin, „má být přiměřený, pro všechny stejný a pokud možno humánní“. Plány vhodného exekučního zařízení nenavrhl samotný dr. Guillotin, podle kterého bylo popravčí zařízení pojmenováno, nýbrž jeho kolega z profese, chirurg dr. Antoine Louis. Podle vzoru aparátu k useknutí hlavy, který se běžně používal už ve středověku, vymyslel padací sekeru a praktickým provedením pověřil v Paříži působícího německého stavitele klavírů Tobiasa Schmidta, který se rovněž znal s katem Sansonem, s nímž čas od času provozoval domácí hudbu. Po několika zkouškách s lidskými mrtvolami a živými ovcemi bylo popraviště poprvé použito při výkonu trestu v dubnu 1772. První obětí byl pouliční zloděj Jacques Nicolas Pelletier.

Přes šest generací vykonávala rodina Sansonů popravčí úřad Monsieura de Paris. Vdova jednoho ze Sansonů, který zemřel roku 1726, dosáhla toho, že jejímu teprve sedmiletému synovi Charlesovi bylo

příznáno nástupnické právo a byl v Paříži pověřen výkonem úřadu popravčího. Exekuce sice dočasně prováděl jeho strýc, ale chlapec musel být na popravišti a dohlížel na práci kata, neboť teprve jeho přítomností byl akt legitimizován. V době francouzské hrůzovlády se v konventu říkalo každodennímu gilotinování „rudá mše“ a popravišti „oltář vlasti“.

Dne 3.3.1794 si popravčí Henri Sanson do svého deníku zapsal: „Dnes byly ke gilotině poslány dvě káry; téměř všichni odsouzení byli sedláci. Přitom došlo k politováníhodné nehodě. Když měl být popraven poslední odsouzenec, zavolal mě můj syn Henry, který stál u košů, a já přešel k němu. Larivière, který obsluhoval gilotinu, zapomněl vytáhnout nůž, a když měl být odsouzený Laroque vsunut pod gilotinu, dotkl se tváří zakrveného železa. Vyrázil ze sebe hrůzný výkřik; doběhl jsem k němu, postavil ho opět na nohy a nechal nůž vytáhnout. Spoutaný odsouzenec se strašlivě chvěl po celém těle.“

Giacomo Casanova přihlížel z okna scéně, při které byl rozčtvrcen François Damien, jenž chtěl zavraždit Ludvíka XV. Damiensovy ruce a nohy byly přivázány k pobočnicím čtyř statných koní. Na katovo znamení koně zabrali. Trhnutí bylo tak silné, že jeden z koňů uklouzl a upadl na dláždění, neboť Damiensovy údy napoprvé odolaly. Až když kat dostal povolení přeříznout odsouzenec klouby a šlachy, mohli koně rozčtvrcení dokončit. Ludvík XV. se prý při zprávě o průběhu popravě rozplakal.

Panny přece krvácejí. V předvečer popravě si oblékla bílé šaty odsouzeneců. Krev jí tekla po stehnech, tiskla je k sobě. V přítomnosti kobky se tápavě ve škopku, z něbož pila, umyla, a protože neměla jiné prádlo, roztrhala košili a udělala z ní klůček, který si připevnila mezi nohy ... Ležela bez hnutí, ale tampon z látky vřechnu krev nezastavil a šaty, už tak poseté lečjakými stopami, v žlábků mezi způsobně stisknutými nohama provedené, se uprostřed skvěly širokou krvavou skvrnou. Nazítří před pomazanými biskupy, jezdců v plné zbroji třímajícími saténovou koroubeň a ocelová koplí vystoupila Johanka z Arku po úzké pěšině mezi otýpkami na hranici a zůstala na odiv s tou rezavou růží ve výši kundy.

V roce 1801 byl v Anglii oběšen třináctiletý chlapec, protože se vloupal do cizího domu a ukradl lžiči. Jeden k smrti odsouzený křičel Zabijte mě, popravte mě, ať se alespoň dostanu do dějin práva tohoto státu!

Tři sta pozvaných hostů se shromáždilo ve velkém slavnostním sále zámku Fotheringhay na sever od Londýna, v němž bylo vztyčeno lešení a postaven dřevěný špalek, vedle nějž ležela těžká, černým sukнем zahalená sekera. Když se Marie Stuartovna dlouze pomodlila, přistoupili k ní oba kati a požádali ji podle prastarého zvyku o odpuštění za to, že ji musí připravit o život. Komorné pomohly královně odložit svrchní černý šat. Marie Stuartovna na sobě měla kombiné a živůtek v purpuru, liturgické barvě mučednictví. Jedna z komorných zavázala královně oči bílým, zlatem vyšíváním šátkem, který si k popravě sama vybrala. Královna poklekla, nahmatala špalek a položila na něj

hlavu. Kat jí sundal ruce ze špaluku, protože jinak by je usekl s hlavou. Marie Stuartovna se natáhla, objala rukama špalek a několikrát hlasitě zvolala: „In manus tuas, Domine, confido spiritum meum“ – Do tvých rukou, Pane, svěřuji svou duši. Popravčí zdvihl sekeru, ale nezasáhl krk, nýbrž královnin tyl. Druhá rána sice zasáhla krk, ale hlava stále ještě nebyla oddělena od těla. Až když kat sekyrou prořízl poslední svalové části a šlachy, svalila se hlava na zem. V okamžiku, kdy kat oddělenou hlavu zdvihl, podržel ve výši a zvolal „Bůh ochraňuj královnu!“, hlava z jeho ruky vyklouzla, neboť Marie Stuartovna si vzala k popravě paruku. Zatímco diváci procházeli kolem utaté hlavy, jejíž vlasy byly ostříhané nakrátko a úplně zbělely, vylezl zpod dlouhých šatů bezhlavé královniny mrtvolky psíček, který ji zcela nepozorován doprovázel až na popraviště a vylekal ho až zápach krve. Dřepl si vedle utaté královniny hlavy, kňučel a dlouho ho nebylo možné odehnat.

Naposledy se za účasti veřejnosti dostal pod gilotinu vrah Weidmann, jehož poprava se konala roku 1939 před vězením ve Versailles a zvrhla se v lidovou slavnost. *Weidmann, hlavu zahalenou do úzkých bílých stuh, jako jeptiška a jako zraněný letec, který se zřítíl doprostřed žitných klasů, se před vámi objevil v odpoledním vydání o páté jednoho zářijového dne podobného tomu, v němž vešel ve známost Notre-Dame-des-Fleurs.* Po Weidmannově smrti, již provázely násilnosti, byly popravy vykonávány za vězeňskými zdmi. Části gilotiny byly obaleny gumou, aby ji bylo možné v noci sestavit co nejtíšeji a nebudit

úlekem vězně ze spánku. Teprve v roce 1981 byl ve Francii trest smrti zrušen.

V knize o účastnících evropského hnutí odboje, kteří byli odsouzeni k smrti*, v níž jsou publikovány jejich poslední dopisy, jsem našel dopis čtrnáctiletého rolnického synka Chaima, který se narodil v haličském Sędziszówě, odkud byl s tisíci mladých Židů transportován do lágru v Pustkówě a tam zavražděn. Dopis napsaný v jidiš prostrčil ostnatým drátem jednomu mladému venkovanovi, který ho donesl jeho rodičům: „Moji milí rodiče! Kdyby se přes celé nebe natáhl papír a ve všech mořích světa by byl inkoust, nemohl bych vám vypsát své utrpení a všechno, co kolem sebe vidím. Tábor leží na louce. Od časného rána nás vyhánějí do lesa na práci. Mé nohy krvácejí, protože nám vzali boty. Pracujeme celý den bez jídla, nedají nám pít a v noci spíme na holé zemi (vzali nám i kabáty). Každou noc přicházejí opilí vojáci a bijí nás holemi, tělo mám černé od krvavých podlitin jako opálený kus dřeva. Čas od času nám předhodí pár mrkví nebo krmnou řepu, a je to hanba: všichni se o těch pár kousků nebo lupínků pereme. Předevčirem dva chlupci utekli, tak nás postavili do řady a každého pátého zastřelili. Nebyl jsem jeden z nich, ale vím, že se odtud živý nedostanu. Zdravím

* *Lettere di condannati a morte della Resistenza europea / editori Piero Malvezzi, Giovanni Pirelli, předmluva Thomas Mann, nakl. Einaudi 1954, Turín*

Vás všechny, milá maminko, milý tatínku, milí sourozenci, a pláču...“

S hlavou ovázanou rudobílou gázou jako mumie tápu v Klagenfurtu o rakouském národním svátku 26. října naslepo podél Lendkanálu. S roztaženýma nohama a v předklonu zvracím žltorudobílé korutanské vlajky z masa a krve. Jako poslušné zdechlíny napřahují poslanci psí packy svému partajnímu vůdci Svobodné strany Rakouska, běží za mnou, vrtí ocasem a olizují vyzvracené vlajky.

12. KAPITOLA
Dva andělé, kteří se snesli,
znavení po letu,
na telegrafní sloup

Pod prostěradlem se zastaví má pravá ruka, aby se pomazlila s nepřítomnou tváří, pak s celým tělem vyobcovaného, jehož jsem si pro dnešní večer vyvolil ke svému oblažení. Levá ruka se uzavře, prsty zformují dutý orgán, který se snaží odolat, až se konečně nabídne, otevře se, a silné tělo, zrcadlová skříň, vystoupí ze zdi, přiblíží se ke mně, padne na mě a rozmáčká mě na tomhle slamníku, který už poskvrnily stovky trestanců, zatímco já myslím na štěstí, do něž se propadám, ačkoli Bůh a jeho andělé existují. Sartre píše ve *Svatém Genetovi*, *komediantovi* a *mučedníkovi*, že Genet začal psát, aby dodal svým homosexuálně-erotickým fantaziím podnět a zajistil jim trvání, a nazývá *Notre-Dame-des-Fleurs* „eposem masturbace“. „*Notre-Dame-des-Fleurs* a *Miracle de la rose* pracují s obratným trikem autora skládajícího účty,“ píše Hans Mayer, „který vyvolává vzpomínky, opět je nechává zapadnout, proplétá minulost s přítomností a i sám sebe vnímá jako všudypřítomného (a jediného) čtenáře. Je to literatura masturbace, která má takhle vzniknout. Text tuhle situaci a funkci rovněž zachycuje jako moment sám o sobě. Taková literatura nepřináší žádné poselství a nestojí o komunikaci.“ Julien Green napsal ve své próze *Mládí*: „...zatímco já jsem se stáhl do svého pokoje a psaním se pokoušel zahladit své sexuální touhy. Kolik knih vzniklo z hladu po sexu? Dokonce takové, které působí naprosto mravně a dokonale, nevznikly jinak, ale on je příliš skromný, než aby se odvážil tak ‚nízký původ‘ přiznat.“

Ve svém *Deníku spisovatele* se Fjodor Michajlovič Dostojevskij zmiňuje o *Kolonii nezletilých zločinců*: „V Petropavlovské pevnosti seděl při naší návštěvě už patnáctiletý chovanec; dříve byl vězněn v Litevském zámku, když tam ještě měli oddělení pro mladistvé. Po svém odsouzení k internaci v kolonii dvakrát uprchl, pokud se nemýlím; v obou případech ho opět dopadli, jednou mimo ústav. Když prohlásil, že už nechce nikoho poslouchat, strčili ho do samovazby. Na Vánoce mu příbuzní přivezli dárky, ale jako trestanec je nesměl přijmout a vychovatel mu je zabavil. To mladíka nesmírně zranilo a otráslo jím tak, že když ho jednoho dne navštívil ředitel, začal si na něho hořce stěžovat a celý rozčilený jej obvinil, že mu dárky zabavil z vlastního prospěchu; přitom se o celé kolonii a kamarádech vyjadřoval s velkou záští a posměchem a obviňoval je. ‚Sedl jsem si k němu a velmi vážně s ním pohovořil,‘ vyprávěl mi P. A. ‚Chlapec celou dobu zachmuřeně mlčel. Za dvě hodiny pro mě náhle poslal a prosil mě, abych za ním opět přišel; se slzami v očích se mi vrhl vstříc, hluboce otřesen a zcela proměněný, litoval svých provinění, obviňoval se, vykládal mi věci, které do té doby všem zamlčel, vyprávěl mi, že se už dlouhou dobu oddává hanebné neřesti, z níž se nedokáže osvobodit, a že ho to trápí – jedním slovem: byla to skutečná zpověď. Strávil jsem s ním dvě hodiny,‘ dodal P. A. ‚Probrali jsme všechno; doporučil jsem mu prostředky, s jejichž pomocí může proti onomu zvyku bojovat.‘“

Nosil kolem krku kovový řetěz, na němž visela stříbrná medaile Sacré-Cœur de Jésus. Když jsme se milovali a jeho už znávalo líbat mi oči, přejel jsem ústy po jeho krku a přes prsa a zvolna sklouzl dolů až k břichu. Když jsem zase dospěl zpět k jeho krku, nepatrně se pootočil a nechal tu medaili, která mu visela dolů na řetězu, vklouznout do mých otevřených úst. Na okamžik jsem ji podržel mezi rty, pak ji zase stáhl zpět. Když jsem dál přejížděl po jeho krku, spustil mi znovu medaili do úst. „Člověk se nenarodí jako homosexuál nebo jako normální: každý se stane jedním či druhým,“ píše Sartre, „podle toho, co se mu v životě přihodí a jak na to reaguje. Držím se názoru, že inverze není ani výsledkem prenatalní volby či endokrinní deformace, a už vůbec ne pasivním či určitým výsledkem komplexů: je to východisko, které dítě objeví ve chvíli, kdy se dusí.“ Sartre rovněž napsal, že Genetovy nejrozhořčenější nepřátele najdeme mezi homosexuály, a doplnil, že obraz homosexuality, který Genet ve svém díle vykreslil, je velmi nepřátelský.

Na otázku Huberta Fichteho, jaká je jeho teorie homosexuality, Genet odpověděl: „Nemám jen jednu, mám jich víc. Víc jich taky bylo předloženo. Žádná není uspokojivá. Ať už je to Freudova teorie, Oidipův komplex nebo teorie genetiků či Sartrova, kterou vypracoval v jedné ze svých knih v souvislosti s mou osobou – že prý jsem reagoval určitým způsobem, ale svobodně s ohledem na své společenské okolnosti: to mě neuspokojuje. Zjišťuju, že jsem homosexuál. To ovšem není žádný skandál. Jak a proč, to jsou kratochvilné

otázky. Je to tak trochu, jako bych chtěl vědět, proč je můj oční pigment zelený.“ *...jen tvůj vzpřímený a odhalený úd prošel mými ústy s náhlou drsností kostelní věže, která prorazila inkoustový oblak, nebo jehlice do klobouku, jež probodla ňadro. Nepohnul ses, neusnul jsi, nesnil, bylš na útěku, nehybný a bledý, ledový, rovný, ztuhle natažený na ploché posteli jako rakev na moři, a já nás vnímal neposkvrněné, zatímco jsem se soustředil, abych ucítil, jak se do mě vlašně a bíle řineš malými, nepřetržitými údery.*

Genet nepokládá homosexualitu za neurózu. Dokonce si klade otázku, zda neprožívá homosexualitu jako východisko z ní, zda jeho neuróza neexistovala už před jeho homosexualitou. Hubert Fichte se ho zeptal, kdy upozoroval, že miluje muže. „Velmi brzy,“ řekl Genet, „bylo mi snad osm, nanejvýš deset let. V každém případě to bylo na venkově. A v nápravném zařízení v Mettray, kde byla homosexualita potlačována. Ale protože tam nebyly žádné dívky, měli chlapani jediné východisko, přechodnou nebo trvalou homosexualitu. Mohl bych říct, že v nápravném zařízení jsem byl skutečně šťastný.“ *Zvony zvonily a oznamovaly mši. Jeden pobuda mi holil tváře a hladil je. Bylo mi šestnáct, byl jsem na světě sám a nápravné zařízení byl můj vesmír. Ne, to byl „vesmír“. Rodina B byla moje rodina. Sestoupil jsem do života. Sestoupil jsem do svého života díky novinám, které ležely na stole a nesly korunu z holicí pěny.*

13. KAPITOLA
A to je skutečná svatost:
žít přiměřeně nebesům, Bohu navzdory

*Nedojdou klidu, dokud mě neomrdá, ale tak, že mě nabod-
ne na svůj pyj a bude mě držet ležícího na svých stehnech,
jako drží Panna Maria mrtvého Ježíše.*

Nic mě, můj milý Ježíšku,
neodloučí od Tebe!
V radosti i utrpení
se Tvá láska snáší z nebe.
Ač Tě mnozí ani neznají,
žijí v hříchu, v bludu,
mně otcem budeš potají,
a já Ti věrný budu.

Na malbách v kostele Božího hrobu v Deggendorfu je vyobrazeno, jak z hostií znesvěcených Židy povstávají „malé děti“. „Svaté hostie“, píše se v textu k obrazům, „rozškrabávají prohnání Židé trny až do svaté krve, a za takového trýznění z nich povstane malé dítě.“ Když se hostie vsunuly do rozpálené pece, zůstaly neporušené a „opakovaně se formovaly do podoby dítěte“. I když „nelidská židovská ruka“ chtěla rozbít hostii i dítě kladivem, zůstávaly neporušené. Dokonce i když rouhači chtěli oplátky „pozřít svými prokletými chřtány“, malé dítě se jim „ručičkami a nožičkami“ vzpíralo, neboť „tenhle chleba nepatří psům“. *V Mettray se modlilo přesně osmkrát denně. V ložnici se to odehrávalo následovně: Když byli uvnitř všichni chovanci rodiny, zavřela hlava rodiny dveře a obřad začal. Chovanci stáli každý na svém místě, zády ke zdi po obou stranách velkého sálu.*

*Staršina zvolal: „Ticho!“ a děti se ztišily. „Vyzujte si boty!“ Vystoupily z bot a vyrovnaly je dva metry před sebe do řady. „Na kolena!“ zvolal staršina. Chovanci pokleklí před své dřeváky, z nichž se ještě od teplých nohou kouřilo. „Modlit!“ Jeden z nejmladších předříkával večerní modlitbu, a všichni odpovídali: „... Amen“, přičemž tohle „Amen“ pozměňovali na „Konec“ ... Pak se všichni vysvolékli a pokračovali v práci v košilích. „Rozprostřeli houpací sítě“, „rozestlali“, „složili si věci“, přičemž cípky košil proplouvaly vzduchem a sousedi je šelmovsky nadzvedávali, protože chtěli ve své nadřazenosti vidět nahé zadky. V kánonu LXXI koncilu v Elvíře se píše: „Pederasti už nebudou připuštěni ke svatému přijímání ani na smrtelné posteli.“ – „Člověk katolicismus ‚nepřekoná‘: když se mu podaří se od něj odtrhnout, zůstane napůl mrtvý a navždy poznamenán,“ napsal Jean-Paul Sartre. Skutečným divadlem je katolická mše, říká v předmluvě ke své divadelní hře *Les bonnes* Genet, pro něhož se to, co je svaté, vyjevuje ve svatokrádeži: „V nejběžnější ze všech jevových forem – v kůrce chleba – pozrou lidé Boha.“*

Čím víc je transvestit Divine, jedna z hlavních postav románu *Notre-Dame-des-Fleurs*, jenž byl svého času jedním z nejžádanějších prostitutů na Montmartru, oloupen o svou krásu a mládí, užírán žárlivostí, urážen a ponižován – ... *smál se, jako by na jeho sevřených zubech poskakovala kostra a krátkými údery do nich bušila* –, tím víc Genet pracuje na jeho svatozáří a představuje ho jako mučedníka. Divine a mladistvý vrah přezdívaný Notre-Dame-des-Fleurs, jehož porota složená

z dvanácti starců odsoudí k smrti a je popraven, jsou v románě srovnáváni nejen se svatými – oni jsou svatí. Soudní projednávání případu tohoto vraha se vystupňuje k náboženskému obřadu. Notre-Dame-des-Fleurs, který se vlastně jmenuje Adrien Baillon, zardousil ve svých šestnácti letech sedmašedesátiletého Paula Ragona kravatou. Když se ho předseda soudu ptá, proč starého muže zavraždil, Notre-Dame odpoví: „Byl jsem pohádkově na suchu, bez jediné vindry.“ *Protože slovo „pohádkově“ se používá k označení bohatství, nezdálo se nemožné použít je i pro stav nouze. Skrze tuhle pohádkovou chudobu byl Notre-Dame vyzdvižen do oblak: byl stejně tak skvělý jako tělo Kristovo, jež se pozdvihlo a samotné bez hnutí setrvalo v poledním, sluncem zalitým nebi. Předseda zalomil svými krásnými rukama. Dav zkrivil tváře. Písaři zmuchlali koptráky. Právníci měli náhle pohledy věštících kurů. Dozorci slavili. Poezie hnětla své téma. Jen Notre-Dame byl sám a zachovával důstojnost, to znamená: patřil ještě primitivní mytologii a nevěděl nic o svém božství a svém zbožňování.* Předseda porotčího soudu se Notre-Dama zeptal, co může uvést na svou obhajobu. *L'vieux était foutu. Y pouvait seulement pu bander**, odpověděl Notre-Dame. *Poslední slovo nepřestoupilo jeho rty; přesto si najednou všech dvanáct starců podrželo obě ruce na uších, aby mu tak zabránili vstoupit – tomu slovu, tak silnému jako orgán, který, když nenašel*

* *fr. v argotu: Ten staroch byl vyřízenej. Už se mu ani neztopořil.
– pozn. překl.*

jiný otvor, vníkl ztopořený a horký do jejich obrovských úst. Mužnost dvanácti starců a předsedy soudu byla zesměšněna mladíkovou velkolepou nestoudností.

V jednom rozhovoru se Sartra ptali, proč Jeana Geneta kanonizoval jako „svatého Geneta“? „To jsem nebyl já,“ odpověděl Sartre. „To on sám se kanonizoval. Když mluvím o svatém Genetovi, myslím to přirozeně ironicky. Svatý Genet skutečně existoval, byl to herec, který přistoupil na křesťanství a Římané ho popravili. Spisovatel Genet stále říká: ‚Jsem svatý,‘ či ještě víc: ‚Jsem svatá‘. Je to vyjádřením toho, co si přeje, oč usiluje. Ale není v tom vyjádřeno, čím je, protože toho nikdo nikdy nedosáhne. Usilujeme o to být, ale svého cíle nedosáhneme.“

Taky Friedrich Hebbel užívá v jednom ze svých dopisů slovo „svatý“, když mluví o Jeanu Paulovi: "Ovšemže je Jean Paul nesmírně veliký duch, ale on je něco nadto. S lidským rodem tak nekonečně k lepšímu změněným, očištěným od všech vlivů rušivých, jako u něho, jsem se do dnešních dnů nesetkal. Rád bych ho nazval svatým, k němuž by se mohli ti modlití, již se považují za zdravé, aby z nich *nemocné* učinil...“

Dozorce ve vězení Reading Gaol napsal o Oscaru Wildovi, který byl pro svou homosexualitu odsouzen na dva roky do vězení: „Wilde se usmál, když kněz oslovil vyholené, do šedivých oděvů navlečené stádo a vytýkal mu, jak jsou všichni zpustlí a jak musí být vděční za to, že žijí v křesťanské zemi s takovou starostlivou vládou,

kteřá dbá stejnou měrou o spásu jejich duší jako o bezpečnost jejich bídných těl.“ Ale Wildův úsměv, píše vězeňský dozorce, byl cynický a plný zoufalství. „Chtěl bych vyskočit,“ řekl Wilde, „a zvolat na ty ubohé vyděděné a nešťastné děti, že to není pravda, že jsou oběti společnosti, která jim nenabízí nic než smrt hladem na ulici nebo hlad a krutost vězení.“ – „Já se nestarám o to, čím básník byl, než přišel do vězení,“ prohlásil vězeňský dozorce v Reading Gaolu. „Nevím, co se s ním asi stalo, když vězení opustil. Ale jedno vím: ve vězení vedl život svatého, nebo se tomuhle životu přinejmenším tak přiblížil, jak jen může smrtelník doufat.“ Než Oscar Wilde v jednom malém pařížském hotelu zemřel, kněz, který mu poskytl poslední pomazání a zaopatřil umírajícího, vyprávěl, že mu na spánky položili dvě pijavice. Stráž u mrtvého držely dvě františkánské jeptišky. Maurice Gilbert, jeden z přátel Roberta Rosse, Wildovu mrtvolu vyfotografoval, ale ve chvíli, kdy se už netrpěliví funebřáci hotovili přiklopit víko na spodní část rakve, blesk fotoaparátu nefungoval, takže na obrázku je vidět jen nezřetelnou Wildovu mrtvolu. Robert Ross, který viděl Oscara Wilda umírat, v jednom dopise napsal: „Můžu říct, že milý Oscar vypadal klidně a důstojně, přesně jako když vyšel z vězení, a na jeho umyté mrtvole nebylo nic strašného. Kolem krku měl vysvěcený růženec, který jsi mi dal, a na prsou františkánskou medaili, již mi dala jedna z jeptišek, přede mnou leželo pár květin, i květin od neznámého přítele, který je přinesl ve jménu dětí, ačkoli nepředpokládám, že děti o smrti svého otce

něco vědí. Samozřejmě tam byl obvyklý krucifix, svíce a svěcená voda.“

14. KAPITOLA
Mluvím o zemi,
jíž stáhli kůži až na kost

Chlapec z pitevny ke mně přistoupil, položil mi ruku na rameno, nechal ji tam a řekl: „Tady nezůstávejte, pane. Už jste tu dobře čtvrt hodiny. Mějte rozum.“ Přitakal jsem, ale nepohlédl na něho. Nechal mé rameno být a dodal ještě: „Je horko. Přeneseme ho do lednice.“ Naklonil jsem se nad čelo zbarvující se už do zelena, vtiskl jsem mu polibek a stále nad něho skloněný jsem mumlal: „Ano. V lednici ti bude líp.“ Při cestě autobusem z letiště do centra Tangerangu jsem zahlédl hochu, který jedné umíněné, na poli uvázané mule vylil na hlavu kýbl vody. Muž táhl po silnici dřevěný vůz, na kterém ležel mezi bloky ledu v hrubém plátěném pytlí kus hovězího masa. Ze zkrvaveného pytle vyčnívala bílá, na slunci se lesknoucí kost. Nedaleko nádraží, na terase kavárny, jsme čekali na autobus, který nás měl odvézt z Tangerangu do Larache vzdáleného osmdesát kilometrů. Jeden ze dvou asi patnáctiletých chlapců sedících před námi a mluvících arabsky vzal z vedlejšího stolku bez mála plný šálek čaje s čerstvou mátou, který tam zanechal jeden host, a napil se z něj. Prodával krajíce nízkého kulatého chleba z polenty. Na rozkrojenou stranu každého z nich nechal z plastické láhve zkapat sluncem ohřátý olivový olej. Zatímco jsme popíjeli kávu, několikrát kolem nás prošel muž s plastickým ubrusem potíštěným růžemi, skrz nějž prosvítalo jeho tělo ve vyspravovaných a děravých šatech, jako by je vestoje vystavili na márách a ozdobili růžemi. Nějakou chvíli jsem pozoroval pomalu se zdvíhající a klesající bublinky vzduchu v láhvi s olejem, kterou tmavovlasý chlapec v černém tílku a černých džínách postavil na stůl

vedle svého šálku vlažného čaje s mátou, a na okamžik jsem pomyslel na sedmdesátileté až osmdesátileté muže, kteří ráno, když jsme směřovali ke kavárně u nádraží, zbavovali svými prořídlými košťaty a s promáčklym, zaschlou maltou polepeným kolečkem okraje silnice špíny. Při chůzi jsem se stále otáčel za zametajícím, jako tyčka hubeným starým mužem, jehož tmavě hnědá kůže na nohou byl dokonale hladká. Minul nás muž s lýkovým košem na hlavě, v němž ležely čerstvé svazky máty zabalené do děravého jutového pytle, a vešel do kavárny. Na krátkou chvíli, zatímco jsme seděli u kávy a já neměl v hlavě nic než hrob Jeana Geneta, se vůně čerstvě natrhané máty promíchala se suchým, prašným benzínovým zápachem ulice. Přistoupil ke mně desetiletý čistič bot a rukou naznačil pohyb kartáčem. Měl na sobě dlouhé kalhoty, které mu visely na pánevních kostech a poodhalovaly rudé spodky, zatímco já zíral na jeho pásek od kalhot, upíjel jsem kávu a neměl v hlavě nic než hrob Jeana Geneta, který se mi jako krev ze stříelné rány řinul spolu s rozteklou Genetovou mrtvolou přes tvář a stékal na můj zápisník, na jehož přední straně byl nalepen nahý bretoňský chlapec od Gauguina a na zadní v rubáši ležící mrtvola Krista od Annibala Caracciho. *Když jsem byl v trestanecké kolonii v Mettray, nařídili mi, abych se zúčastnil pohřbu mladého trestance, který zemřel v tamní ošetřovně. Doprovázeli jsme jej na malý hřbitůvek pro trestance. Hrobníky tam dělaly děti. Přisahám, že kdyby se poté, co spustili rakev dolů, zeptal nějaký funebrák, jak to bývá při normálním pohřbu: „Je tu*

někdo z příbuzných?“, vystoupil bych dopředu, nepatrný ve svém smutku). Když jsem se s pokrčeným čelem a široce rozevřenými očima dotkl rty kávového šálku, desetiletý černovlasý čistič bot se na mě tázavě podíval. Prodavač máty, který se zbavil několika svazčků a plný koš si opět vyzdvihl na hlavu, si zastrčil pár dirhamů, které mu dal vrchní číšník na terase kavárny. Mladík sedící před námi a prodávající chléb s pár kapkami olivového oleje se pokoušel zahnat polonahého žebrajícího hocha, který se k nám přiblížil s nesměle napřaženou rukou. Arabsky mu vynadal, sáhl po noži, ale hned ho zase nechal být, vstal a zahnal žebračka z chodníku až za pouliční lampu, na níž byl upevněn koš na odpadky.

Chlapci v průhledných plastických sandálech se šourali po cestě pro pěší a nabízeli lidem sedícím u kávy nebo mátového čaje cigarety. Špinavý dvanáctiletý kluk z ulice v usmolených šatech vrávoral kolem kavárny a k nosu si tiskl hadr namočený v benzínu. Už potřetí prošel kolem kavárny muž s průhledným plastickým ubrusem potíštěným růžemi, který držel před sebou rozprostřený od brady až k lýtkům a vyvolával cenu. O pár chvil později, zatímco jsme dál popíjeli kávu a já měl přes rozmanité pouliční obrazy stále před očima hrob Jeana Geneta, přišel k odpadkovému koši upevněnému na pouliční lampě muž s vozíkem, sejmul koš a vysypal jeho obsah do vozíku. Na držadlech vozíku na odpad se houpala průhledná plastická taška. Když odpad vytrídil, plaše a rozhlížeje se do stran v něm vyhledal, co by se ještě dalo upotřebit, a nacpal to pak

do plastické tašky na držadle. Polekaně si všiml, že držím v pravé ruce tužku a má dlaň spočívá na otevřeném zápisníku. Přesl s vozíkem na druhou stranu ulice a několikrát se za mnou stydlivě ohlédl. Mladistvá Arabka klepala mlčky dirhamovou mincí o stůl. Mladý prodavač chleba otočil hlavu, vstal, ostrým nožičkem odkrojil kus polentového chleba a tázavě ukázal na ohřátou láhev olivového oleje, v níž se pomalu zdvíhal a klesal bezpočet vzduchových bublinek.

Starší, od hlavy k patě špinavý čistič bot přecházel od stolu ke stolu, žebrol a do papírového sáčku si cpal zbytky jídla, které kavárenští hostě přenechávali kolem se potloukajícím žebračkům. Mladý prodavač chleba nabídl malému hubenému chlapci, který vedl za ruku ještě menší holčičku, hrst rozlámaných a rozdrobených zbytků chleba, ale hoch je k jeho překvapení odmítl, šel dál ulicí a držel holčičku za ruku. Díval jsem se za ním a představa Genetova hrobu opět prostoupila pouličním děním. *V den pohřbu se ve čtyři hodiny odpoledne vrata kostela otevřela ve velkou černou díru, kam jsem slavnostně vcházel, spíš nesen majestátem pohřbu až do svatostánku noci připraveného pro obřad, ten vznešený obraz, jehož dokonáním je každý smutek zplihlého vocasu. Po milování mi ústa často naplnila smuteční příchutí.* Mladý čistič bot, procházející mlčky kolem kavárny, klepal kartáčem na boty, aby na sebe upozornil zákazníky, na dřevěnou bedýnku, na níž bylo červenou barvou namalováno číslo 190. Chlapec prodávající po jedné cigarety, který měl na nose masitou jizvu, si s úsměvem tiskl na čelo

a na rty ledově studenou, orosenou láhev minerálky. Dlouho jsem pozoroval závoj, jenž byl místy dožluta zbarven skvrnami po slinách a hnilobném dechu starší, černě oděné ženy, která procházela kolem kavárny a k prsům tiskla děcko s nahými nohama. Když jsem čerstvě naostřenou tužku odložil na Caracciho Kristovu mrtvolu a všiml si, že její špička ukazuje na jednu z obou ostře vystupujících, temně rudých Kristových bradavek, přistoupil k mému údivu ke stolku mladý Nor, a když jsem se na něho překvapeně a odmítavě podíval, protože mě vyrušil, prohlásil: Žádný strach, já nejsem Marokánek! Postěžoval si, že ho bez ustání pronásledují Marokánci, kteří mu chtějí ukázat město, všude ho oslovují žebráci a spílají mu, když nesáhne do kapsy, a minulé noci mu ještě ukradli v levném hotelu nějaké peníze, pár bankovek od každé měny, kterou u sebe měl. Zasunul jsem naostřenou tužku do kapsy saka, obrátil zápisník, vrhl ještě krátký pohled na nahého bretoňského chlapce od Paula Gauguina, který zpola ležel na šátku rozprostřeném v trávě s dolní částí těla spočívající na holé trávě, opustil jsem bar a přešel k autobusu, který už čekal, aby nás odvezl do Larache. Malý chlapec, který tiskl k prsům několik tabulek horkem změkklé čokolády, již nabízel cestujícím v autobusu, mi připomněl hocha z povídky od Henryho de Montherlanta, v níž autor posbíral výpovědi čtrnáctiletého alžírského chlapce, kterého si najal jako sluhu. Když jednou ten hoch, který se jmenoval Moustique, vyprávěl o domově, řekl: „Ulice, když vy slyšet v ní plakat dítě, tak

to je od Italů. – V pátek, to si Italové stříhají od nohou nehty. Pak špínu, co pod nimi najít, jedí. Říkají, že to krev, co z milého Boha se řine.“ Když jsme si koupili lístky do autobusu s čísly sedadel, všiml jsem si ještě před nástupem do vozu malého prodavače čokolády, který přešel u nádražní budovy plot, když se předtím ohlédl po obou policistech řídících provoz, aby se dostal na nástupiště a mohl tam cestujícím čekajícím na vlak nabídnout tabulku čokolády, neboť v hale kontroloval přístup na nástupiště nádražní úředník.

Během půldruhé hodiny cesty z Tangeru do Larache jsem měl neustále strach z kolize autobusu se starými protijedoucími nákladními vozy, které byly zjevně v dezolátním stavu a jen těsně nás míjely, vyhlížel jsem z okna do krajiny, listoval ve svém pouličním zápisníku a hledal v něm obrazy a věty, až jsem narazil na nalepenou fotografii mrtvoly Louise-Ferdinanda Célina na smrtelném loži. Lněné prostěradlo ležící na mrtvole sahalo až k dolní čelisti a zakrývalo i nosní dírky a špičku nosu. Vrátil jsem se na předešlou stránku a narazil na pohřební průvod bruslíci po zamrzlém jezeře. Černě odění hrobníci s černými cylindry na hlavách měli na nohou v černých vlněných ponožkách brusle. Rakev ozdobená kyticemi stála na katafalku, který měl připevněné sanice a postrkovali ho hrobníci s podobně přišroubovanými skluznicemi na botách. Prvním smutečním hostem byl vetchý, do příkrývek zahalený stařec, který seděl bezprostředně za katafalkem

v saních s opěradlem, jež posunoval černě oděný muž na bruslích bez cylindru, zato s kožešinovou čepicí, a jeho bérce byly ovinuty mastně se lesknoucími kamašemi. V zamyšlení nad rychlostí pohřebního průvodu klouzajícího po zrcadlově hladkém ledu jezera a nad tím, že jsme v dětství nožům bruslí, jež jsme připevňovali zrezivělými klíči k těžkým okovaným botám, říkali „vrtulové parníky“, jsem až po hodině jízdy zpozoroval, že okenní tabule vedle mého pravého nadloktí má trhlinu, a u zařízení na získávání mořské soli jsem mezi dvěma hromadami soli spatřil sedět na zádech koně mladého jeřába. Při vjezdu do Larache míjel autobus vysoké, rudě a bíle kvetoucí keře oleandru, datlovníky se žlutými plody a vysoké keře ibišku s červenými květy, které připomínaly trumpety. Po příjezdu na zastávku, ještě než jsme mohli z autobusu vystoupit, vtrhli dovnitř mladí chlapci a nabízeli burské oříšky.

Procházeli jsme Larache a marně se dotazovali chodců a policistů, kde leží Španělský hřbitov, až jsme dorazili ke knihkupectví, v němž byla na stěnách upevněna řada obrazů marockého krále Hasana II. v životní velikosti. Španělsky hovořící knihkupec nám sdělil, že hledaný hřbitov leží několik kilometrů od středu města, takže k němu budeme potřebovat asi tak hodinu chůze. Když jsme procházeli širokou ulicí, na jejíchž sloupech pouličního osvětlení byly rovněž upevněny obrazy marockého krále orámované malými různobarevnými žárovkami, spatřili jsme v jedné postranní uličce dva

hlasitě vykřikující chlapce na neutěšeně vyhlížející kolese s gumovými koly, kterou táhla ulicí sem a tam herka hubená jako lunt. Žhavé uhlíky grilu, na němž jakýsi muž opékal pár kousků masa, rozfoukával točící se pokojový ventilátor, takže kousky dřevěného uhlí vždy rudě vzplály a opět pohasínaly v rytmu proměnlivého proudění vzduchu od ventilátoru. Po více než půlhodině chůze jsme minuli hlídané sídlo starosty Larache a bezpočet stavení. Dva zedníci, kteří měli právě polední pauzu a nabízeli nám čaj, nám na naši otázku ukázali už viditelný, vysokou zdí obehnaný Španělský hřbitov. Naproti zamčené hřbitovní brance stála osada z vlnitého plechu, kde to páchlo po výkalech, smetí a moči a v níž se proháněly malé, neuvěřitelně špinavé děti se splepenými a zcuchanými vlasy.

Když jsme zazvonili u hřbitovní brány, u níž visel k mému překvapení zvonek, vyšla z domku za hřbitovní zdí žena se dvěma malými děvčátky a otevřela nám. Přecházeli jsme od hrobu ke hrobu, pročítali španělské nápisy a hledali náhrobek Jeana Geneta. Když zpoza jednoho zpustlého hrobu vyskočilo sedm štěkajících a skučících hnědých psů, polekaně jsem o několik kroků ustoupil a v prvním okamžiku si pomyslel, že snad stráží Genetův hrob. Mezi španělskými hroby dětí jsem našel gramofonovou desku, která už byla na okrajích spečená horkem a na níž bylo možné rozluštit pod jménem zpěváka titul jazzové písně. Na jiném neozdobeném dětském hrobě bylo ve španělském jazyce vytesáno, že Rafael musel být ve věku dvanácti let odevzdán květi-

nám a zemi a odešel do nebe. Jedno z děvčátek, která nás při našem pátrání po hrobě Jeana Geneta provázela, zdvihlo mezi hroby sukni a se smíchem mi ukázalo potrhanou spodničku. Ospalí psi nepřestávali štěkat a skučet, kdykoli jsme se k nim během našeho hledání na pár kroků přiblížili, vyskakovali, zívají a natahovali přední tlapy. Mezi dvěma převrácenými náhrobními kameny leželo několik růžových plastických rukou panenek, až po okraj vyplněných hřbitovní zeminou. Nad hroby se pnul drát se skvrnami od slunce, prádla a deště, na němž viselo oblečení panenek a dětské prádlo. Žena, která nám otevřela hřbitovní bránu a během našeho neúspěšného hledání Genetova hrobu nám mezi náhrobními kameny nabízela z plastické láhve colu, ukázala při pohledu na můj pouliční zápisník prstem na krvavé rány na rukou a na nohou a na krvi potřísněnou trnovou korunu, ležící vedle nohou Kristovy mrtvoly od Annibala Caracciho. *Máš právo na jeden balík tejdně. Rakev, nebo sirky, to je fuk. Porád je to balík.*

Opustili jsme Španělský hřbitov a kolem nahých dětí, které za námi vybíhaly z chatrčí z vlnitého plechu, jsme prošli k protilehlé bráně velkého Islámského hřbitova, kde klečel za otevřeným vstupem přímo na hřbitovní půdě Arab a modlil se. Při bloudění mezi nesčetnými zpustlými a neozdobenými hroby a prohlížení náhrobních kamenů s arabskými nápisy jsem se v obavách ohlížel po dvou marockých výrostcích, kteří nás na hřbitov sledovali z osady z vlnitého plechu, ležící mezi Španělským a Islámským hřbitovem. Sotva jsem zahlédl

místo, jež mi připomínalo fotografii Genetova hrobu, rychle jsem k němu zamířil a opět bohužel zjistil, že jde o hrob nějakého Araba.

Taky Islámský hřbitov jsme opustili, aniž jsme našli Genetův hrob, a když už jsem se smířoval s tím, že se druhého dne vrátíme z Tangeru znovu do Larache a budeme v hledání pokračovat na jiném hřbitově, ocitli jsme se opět u starostových vil hlídanych vojáky s kulometem a já se chtěl strážného zeptat, jestli by nebylo možné informovat se na Genetův hrob na obecním úřadě. Voják mluvící jen arabsky nás seznámil se synem starosty Larache, který stál náhodou za vstupní branou, a ten nám sdělil, že Genetův hrob neleží na Španělském hřbitově za domem starosty, nýbrž na opuštěném hřbitově u moře, na němž jsou pohřbeni vojáci Španělské legie. Vyprávěl nám, že od Jeana Geneta přečetl několik románů. Před pár lety prý jeho hrob se svým strýcem vyhledal a milerád nás na hřbitov, kde je Genet pochován, doprovodí s bratrancem, který stál rovněž opodál. Když jsme cestou ke hrobu spatřili několik dívek, jak nesou na hlavách pletené, od mouky zaprášené ošatky, vysvětlil nám Hicham, že v každé městské čtvrti stojí pekařská pec, v níž si můžou ženy péct chléb. Po delší chůzi jsme konečně došli ke škole, vedle níž musel stát dům, který Jean Genet postavil pro svého přítele Mohameda. Kolem hromad potravinových odpadků, jež silně páchly po rozkládajícím se mase a z nichž se zdvíhalo množství hmyzu vyrušeného při žranici, a kolem brány Islámského hřbitova jsme došli

k obezděnému hřbitovu, který byl poset převrácenými a nakřivo stojícími náhrobními kameny a na němž jsem okamžitě, sotva jsme na něj vstoupili, poznal hrob Jeana Geneta. Když jsme se rozloučili s oběma Maročany, kteří nás doprovázeli až na místo, posadil jsem se na hrob obroubený nízkou bílou zídou, v jehož červené půdě nerostlo nic než malé a napůl uschlé bodláčí, vyjmul z tašky, kterou nosím přes rameno, zápisník, ale zůstal jsem beze slov sedět na obrubě hrobu a všiml si, že na desce zapuštěné do náhrobku je vytesáno chybné datum úmrtí. Zaryl jsem prsty do hřbitovní hlíny, abych si s sebou pod nehty odnesl půdu z Genetova hrobu. Střídavě jsem se díval na nahého bretoňského chlapce od Paula Gauguina, jehož pohlavní orgány jsou téměř úplně vyretušovány, a na krví postříkanou, napříč přes boky Kristovy mrtvoly ležící bederní roušku od Annibala Caracciho. *Vím, že oživení není možné a nebylo ani tehdy, ale nedokážu přijmout, že v můj prospěch nemůže být řád světa narušen. Chvilí jsem myslel na to, že si zaplatím člověka, hrobníka, aby vykopal, co z dítěte zůstalo, abych mohl držet v rukou kost, zub ...* Už jsem ani neměl čas obejít jednotlivé náhrobní kameny a důkladněji si prohlédnout zchátralé hroby španělských vojáků, když se náhle snesl soumrak a my jsme hrob Jeana Geneta už za tmy opustili. Vedle vchodu na hřbitov jsem si ještě dlouho prohlížel pár růžových račích klepet, které ležely na zemi. Kolem stále silně zapáchajících hromad tlejících potravin, kolem školní budovy a Genetova

domu jsme došli k zastávce autobusu, kde jsme museli dlouho čekat na zpožděný spoj z Fésu.

Během půldruhé hodiny jízdy v temném autobusu z Larache do Tangeru jsem si opět vzpomněl na marockého chlapce z Tangeru, který přišel s ostatními kluky od moře, všichni jen v plavkách, a když se před vjezdem do hotelu oblékl, porazil ho přijíždějící mercedes, jemuž stál v cestě. Řidič mercedesu, turista, kterému ani nestálo za to stáhnout okénko auta a zavolat na mladého Maročana, aby mu uhnul z cesty, popojel zvolna k chlapci v plavkách a bílým čumákem svého vozu narazil do kolenních čěšek a stehen vyděšeně do strany uskakujícího kluka. Když sešlápl brzdu, divoce za předním sklem zagestikuloval a konečně odjel.

Ráno, poté co jsme hrob Jeana Geneta v Larache našli, jsem v hotelovém pokoji v Tangeru ke svému úleku zjistil, že krví potřísněná Kristova mrtvola od Annibala Caracciho na zadní straně mého pouličního zápisníku úplně vybledla, ba téměř zmizela. Když jsem si zápisník prohlédl podrobněji, zjistil jsem, že stůl v hotelovém pokoji, na nějž jsem zápisník polepený průhlednou plastickou fólií odložil, byl politý minerálkou. Voda se musela vsáknout mezi Kristovu mrtvolu a plastickou, zlehka na obraze nalepenou fólii nadzdvihnout a natolik ji zamlít, že už ji nebylo možné jasně rozeznat.

Během dne, zatímco zápisník ležel několik hodin v mé tašce v horku na mořském břehu v Asilahu a schnul, se Kristova mrtvola znovu objevila. Pouze na vnitřní straně zadních desek zápisníku bylo ještě

podle zaschlých žlutých skvrn možné rozeznat stopy Kristovy mrtvoly, která na jeden den zmizela. *Jakmile jsem vyšel z ledového sálu pitevný a neměl před očima jeho strašlivou bledou tvář, úzkou, staženou stužkami, ani tělo obalené v jiných cárech, ale namísto nich ve mně už příkrášlený, stylizovaný, nabalzamovaný a dojemný obraz celého spektaklu, sotva jsem měl čas podívat a rozhořčit se nad zlou seschlostí a ubohostí tělesných pozůstatků a trpět tím, už jsem si to tělo představoval a chtěl ho mít pokryté květinami. Oči ještě plné slz, běžel jsem k prvnímu květináři a objednal obrovské kytice.* V Asilahu, po běhu moře, když mě metr vysoké vlny vyhodily do písku mezi smějící se marocké chlapce, přecházel sem a tam muž se dvěma velbloudy v naději, že turisté popíjející chladnou colu se budou chtít posadit před kulisou zpěněných mořských vln na hřbet velblouda. Nahé nohy nedospělého hubeného chlapce byly celé doruda zbarvené henou. Po pláži se honili psi, kousali do malých plastických míčů, vířili písek a otrpávali si z kožichů vodu. Dlouho jsem pozoroval lehce ochlupené tmavé pohlaví černovlasého chlapce v příliš velkých plavkách, který ležel s roztaženýma nohama v horkém písku.

O dva večery později jsme se v Tangeru setkali v baru Negresco s marockým spisovatelem Mohamedem Choukrim. Když jsme do baru dorazili se zpožděním, bylo nám řečeno, že Choukri, který na nás čekal, si mezitím zašel k holiči a hned přijde. O několik minut později se taky v baru objevil. Nechal se ostříhat do-

hola. Na hlavě vonící po lazebníkově mýdle bylo vidět krvácející ránu. Mladí čističi bot na ulici před barem, kteří ho zjevně znali, dávali s chichotáním hlavy dohromady a ukazovali na Choukriho vyholenou lebku. Krátce poté, co jsme se přivítali, řekl, abychom s ním zašli do jeho bytu. Chtěl nám ukázat videofilm, který o něm natočila německá televize. Když Choukri vsunul klíč do zámku, zaštěkal a zakňučel uvnitř pes, kterého koupil od jednoho žebráka za třicet dirhamů. Na zdi visely fotky, na nichž byl ve společnosti Jeana Geneta, Alberta Moravii a Tennessee Williamse. Jeho malý mechanický psací stroj byl přikryt látkou s vyšitými jahodami.

Mohamed Choukri, syn zemědělců z marockého pohoří Rif, který byl od svého sedmého roku odkázán jen na sebe, si koupil skříňku na čištění bot, sbíral po ulicích nedopalky a živil se jako mnoho dnešních kluků z ulic v Tangeru zbytky jídel, které na talířích nechávali hosté v restauracích, vyprávěl, že za rasistických dob francouzské koloniální nadvlády zemřelo devět z jeho dvanácti sourozenců na „sociální nemoci“, jak se vyjádřil, na tuberkulózu a diareu. Ve dvaceti se jako analfabet naučil na ulici číst a psát, vyučoval pak na gymnáziu klasickou arabštinu a napsal román *Nahý chleba*. „Jsou otázky, na které nelze odpovědět,“ řekl, když jsem se ho zeptal, co si myslel, když se dozvěděl, že jeho román byl v Maroku zakázán.

Když jsme se vrátili do baru Negresco, vyprávěl nám za poslechu písně *In the ghetto* od Elvise Presleyho

několik historek o Genetovi, které už zaznamenal ve své knize *Jean Genet v Tangeru*. Po zveřejnění téhle knihy přestal o jejich setkání psát, protože Genet si nepřál, aby byly jejich rozhovory přístupné veřejnosti. O svém vlastním psaní Choukri vyprávěl, že občas si musí pronajmout pokoj v penzionu, ačkoli má v Tangeru vlastní byt, aby mohl psát. Dlouhou dobu měl dokonce ve zvyku psát na starých hřbitovech, neboť se na nich musel často jako dítě ukládat ke spánku. Mohl to být Islámský nebo Izraelský hřbitov, ale musel být starý. Pohřbu Jeana Geneta v Larache se nezúčastnil. Náhrobní kámen, vyprávěl Choukri, byl ukraden a na novém je chybné datum úmrtí.

Vrátný v tangerském hotelu Minzah, který už je mezitím v důchodu, ale stále, aby nějak zahnal dlouhou chvíli, postává denně několik hodin ve vrátnici, si ještě dokázal na Geneta vzpomenout, popisoval ho jako malého muže, vždy s cigaretou v ústech. Vyprávěl nám, že se jednou Geneta zeptal, proč nemá s sebou kufr a kde má své ostatní oblečení. Když jsou šaty, v kterých chodím, špinavé, jednoduše je zahodím a koupím si nové, odpověděl prý Genet. Jednou ležel Genet poté, co ho opět akutně trápily ledviny, v pokoji číslo 52 a žádal mě, abych zavolal doktora, který mu měl dát injekci. Když jsem v lékárně obstaral léky, Genet mě požádal, abych ještě zašel do knihkupectví a koupil korán ve francouzském překladu, neboť měl strach zemřít, aniž si přečetl něco v koránu. *Jsem rád, když je mi svět žijících*

co nejvíc vzdálený. Odsouvám ho od sebe co možná nejdál, všemi prostředky, které mi jsou k dispozici. Svět ustupuje, až je z něj jen zlatá tečka na nebi tak temném, že se mocně rozevře propast mezi naším světem a tím druhým a z celé skutečnosti zbude jen náš hrob. A pak začnu vést existenci skutečného mrtvého.

15. KAPITOLA

Kůň táhnoucí pohřební vůz byl unaven.

Oba chlapci z chóru,
z nichž jeden držel v ruce list kadidlovníku,
si potají pískali nějaký šlágr.

Květiny mě udivují vážností, již jim připisují v závažných případech, a daleko nejvíc v bolesti tváří v tvář smrti. Myslím, že nesymbolizují nic. Chtěl-li jsem pokrýt květinami Jeanovu rakev, pak možná jen v gestu adorace, ty totiž můžeme mrtvým poskytnout bez rizika ... Když jsem seděl na kamenné obrubě Genetova hrobu v Maroku a střídavě hleděl na moře a na nápis na náhrobním kameni, vzpomněl jsem si na příběh německé císařovny ve vysokém stupni těhotenství, jejíž bolesti trvaly tak dlouho, až si lékaři řekli, že když matku zbičují, vyvolají u ní strach a neklid a tím porod dítěte uspíší. Ale zbičovat těhotnou císařovnu si přirozeně nikdo netroufal. Přivedli tedy do porodního pokoje čtyřicet mladých mužů a před císařovnou je zbičovali. Dva to bití nepřežili. Když jsem se vrátil do Rakouska a vykládal jednomu malíři o tom, jak jsem v Maroku hledal hrob Jeana Geneta, zvolal: Cože! Vy jste ke Genetovu hrobu nepřinesl ani květiny!

Zavírá knihu – zhasíná svíčku –
dechem, jenž je pln náhody:
a se zkříženými pažemi se pokládá
do popela svých předků.

STÉPHANE MALLARMÉ,
Igitur

Jean Genet z Korutan

V sobě samém si strážím mrchoviště, jehož poezie by mohla odpovědět.

Knížka chovance Jeana Geneta vyšla roku 1992. Tematicky představuje dovršení, žánrově pak mezník předchozí tvorby Josefa Winklera. Rodák z korutanské vísky se koncem 70. let minulého století vrhl do psaní po hlavě. Impulsem jeho prvotiny *Syn člověka* (v originále *Menschenkind* z r. 1979, česky 2013) se stala dvojité sebevražda Jakoba a Roberta v rodném Kamingu; chlapci se stali oběťmi homofobního prostředí. V duchu nesmiřitelné obžaloby smrtícího patriarchátu se nesly i prózy *Oráč z Korutan* (*Der Ackermann aus Kärnten*, 1980) a *Jazyk matky* (*Muttersprache*, 1982), shrnuté později do trilogie *Divoké Korutany*. V silně katolickém Rakousku bylo tehdy téma homosexuality kontroverzní a zejména na venkově tabuizované. Originální způsob ztvárnění, kdy dikce liturgie a barokní syntax i obraznost dostávají záporná znaménka a stávají se součástí expresivní literární hereze, vynesl rakouskému autorovi zájem německého prestižního nakladatelství *Subrkamp*, řadu literárních ocenění včetně prominentní *Büchnerovy ceny* (2008), ale i otevřenou nenávist spoluobčanů. Zbývá ještě dodat, že románovým vyvrcholením Winklerova raného díla je *Hřbitov hořkých pomerančů* (*Friedhof der bitteren Orangen*, 1990), v němž spisovatel své vítězné tažení proti katolické církvi přenesl na Apeninský poloostrov. Oběťmi diskriminace, které text připomíná

i oslavuje, zůstávají (sociálně) slabí: děti, migranti a gayové. *Knížka chovance Jeana Geneta*, hlásící se názvem i propojením motivů homoerotiky a násilí ke slavné novele Roberta Musila *Zmatky chovance Törlesse* (1906), toto bouřlivé tvůrčí období uzavírá.

Kniha je svébytným literárním životopisem francouzského autora, jehož temná lyrická učarovala Jeanu Cocteauovi i Jeanu Paulu Sartrovi. Jejich citáty ostatně text knihy spoluutvářejí. Do této síně předků se řadí i Josef Winkler: obdivovatel, kronikář i pokračovatel Genetova díla, jenž se s osudem písničích psance bytostně ztotožňuje: *Protože jsem byl opuštěn rodinou, připadalo mi docela přirozené ještě si přitížit náklonností k mužům a této náklonnosti krádežemi a krádežím zločinem nebo zálibou ve zločinu. Tím jsem rozhodně odmítl svět, který odmítl mě.* Četbu *Pompes funèbres* (Pohřební obřad, česky 2004) popisuje vypravěč a interpret v jedné osobě jako záchranu života i inspirační zdroj vlastní poetiky. Winklerův text je často utvářen jako dialog s pasážemi z Genetových knih, jejich provokativní estetiku Rakušan přizpůsobuje k obrazům svým. Postupuje tedy i poetologicky a navíc v rozporu s tehdejšími teoremy postmoderny o bezvýznamnosti kategorie autora a nadvládě textu. *Knížka chovance Jeana Geneta* je tak oslavou posledního francouzského prokletého básníka a zároveň klíčem k interpretaci vlastního díla, na jehož počátku stály genetovské postavy ‚vydědenců‘, estetizace obrazů smrti a lyricky snové pasáže střídající se s deníkovými záznamy. Předkládaný literární životopis je v duchu Sartrovy

studie *Svatý Genet, komediant a mučedník* zarámován vypravěčovou cestou k hrobu vzývaného autora na zrušený křesťanský vojenský hřbitov na marockém pobřeží. Tato hagiografická pouť předznamenává další směřování Winklerovy tvorby: po *Knížce chovance Jeana Geneta* se rakouský spisovatel na poměrně dlouhou dobu odmlčel. Opustil perspektivu rozhněvaného mladého muže i navždy ztraceného syna a v doprovodu své budoucí ženy se vydal zkoumat pohřební rituály do indického Váránasí. Román *Domra. Am Ufer des Ganges* (*Domra. Na břehu Gangy*, česky 2012) vyšel šest let po *Knížce chovance* a ukázal, že metaforika smrti nemusí sloužit jen k herezi, ale dokáže vyjádřit i fascinaci kulturou, kde to i na rituálních pohřebištích kypí životem. Genetovská poetika krásy i děsu se tak osvědčila i při uměleckém ztvárnění zneklidňujících obrazů ze břehu posvátné řeky.

Dana Pfeiferová

ODKAZY NA LITERATURU

Claude Bonnefoy, *Jean Genet*, Hamburg 1966
Mohamed Choukri, *Jean Genet in Tangier*, New York 1990
Alber Dichy a Pascal Fouché, *Jean Genet, Essai de chronologie*, Paříž 1988
Huber Fichte, *Jean Genet/Huber Fichte*, Frankfurt am Main a Paříž 1981
Jean-Bernard Moraly, *Jean Genet. La vie écrite*, Paříž 1988
Jean-Paul Sartre, *Saint Genet, Komödian und Märtyrer*, Hamburg 1982
Philip Thody, *Jean Genet*, Frankfurt am Main 1971

Díla Jeana Geneta vyšla v nakladatelství Gallimard, citováno je v tomto vydání v kurzívě na různých stranách z těchto děl:

Notre-Dame-des-Fleurs, 1943 anonymně, pod Genetovým jménem 1944 (Panna Marie Květná)
Pompes funèbres, 1947 (Pohřební obřad)
Miracle de la rose, 1946 (Zázrak růže)
Querelle de Brest, 1947 (Querelle z Brestu)
Journal du voleur, 1949 (Deník zloděje)
Le Condamné à mort, 1942 (K smrti odsouzený)
Le Balcon, 1956 (Balkon)
L'Enfant criminel, 1949 (Dítě zločinu)
Haute surveillance, 1949 (Zpřísněný dozor)
Les Nègres, 1958 (Černoši)

Česky vyšly tyto knihy od uvedených překladatelů:
Querelle z Brestu (přel. Václav Richter, Mladá Fronta 1994)
citováno na str. 13–14 / 228 čes. překl., 15 / 152n., 75 / 270, 114 / 281

Pohřební obřad (přel. Jovanka Šotolová, Garamond 2004)
citováno na str. 10 / 123 čes. překl., 13 / 21n., 17 / 23, 57 / 18, 61 / 13, 63 / 231, 66 / 233n., 94 / 162, 103 / 89n., 122 / 232n., 125 / 16, 130 / 23, 132 / 72, 134 / 174, 139 / 112, 140 / 173n.

Deník zloděje (přel. Ladislav Šerý, REFLEXCLUB 1992)
citováno na str. 24n., / 33 čes. překl., 47 / 117, 47 / 22, 49 / 68, 49 / 84, 50 / 71, 54 / 80, 62 / 60n., 81 / 75, 82 / 74, 84 / 138, 90 / 139, 91 / 144, 123 / 152.

Balkon (přel. Jiří Konůpek, DILIA 1964)
citováno na str. 27 / 75 čes. překl.

Zpřísněný dozor (přel. Eva Janovcová, DILIA 1989)
citováno na str. 59 / str. 15 čes. překl.

Ostatní citace přeložil Radovan Charvát.

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R ▽

Josef Winkler

Až nastane čas

Z německého originálu

Wenn es so weit ist

vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag

Frankfurt am Main v roce 2002

přeložila Magdalena Štulcová

první vydání | ISBN 978-80-904514-3-8

V centru vyprávění o tom, co se děje v korutanské katolické vesnici, když někdo zemře, stojí postava sběrače kostí, jenž z kostí zabitých zvířat vyráběl mazadlo odpuzující od tažných koní mouchy a komáry. Jeho konání přejímá v metaforickém smyslu hlavní vypravěč smutečních příběhů, devadesátiletý stařík, jenž skládá do pomyslného milíře ostatky zemřelých v průběhu minulého století a skládá z nich labyrint lidských vztahů, tragédií a hrůz a také způsobu života, který vždycky – dříve či později – končí pohřebním rituálem. Trvale přítomný nesoulad života, víry, smrti a rituálu se soustřeďuje do svérázných historek o bezpočtu přirozených i násilných úmrtí, jež společně s popisem nejdrobnějších detailů ze života i smrti obyvatel korutanské vesnice vytvářejí originální podobenství již na zemi konaného posledního soudu. Autorův styl čtenáře fascinuje uhrančivostí obrazů, jejich bolestivostí i šíří a neměnnou aktuálností zaznamenávaných témat.

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R ▽

Josef Winkler

Natura morta

Z německého originálu

Natura morta

vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag

Frankfurt am Main v roce 2001

přeložil Milan Tvrdík

první vydání | ISBN 978-80-87545-00-3

Dotírá na vás, podmaní si vás nezvyklým využitím oka, ucha, čichu, hmatu v popisu Věčného města tam, kde je nejživější: ve všední dny na tržištích na náměstí Viktora Emanuela, o nedělích a svátcích před branami Vatikánu. Smrtnelná nehoda Piccolettova z řady příběhů prostých Římanů zapadá do nikdy nekončícího koloběhu života a smrti jednoho z nejstarších center naší civilizace.

Skvělé! Poetická etuda o pomíjivosti bytí.

Velmi smyslná kniha.

Marcel Reich-Ranicki

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R ▽

Josef Winkler

Roppongi

Z německého originálu

Roppongi

vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag

Frankfurt am Main v roce 2007

přeložila Magdalena Štulcová

první vydání | ISBN 978-80-904514-8-3

V knize s názvem tokijské čtvrti se autor snaží definitivně vyřešit svůj vztah k otci. Zpráva o jeho smrti jej zastihla v Japonsku a naplnila se tak otcova kletba, již kdysi synovi zakázal zúčastnit se jeho pohřbu. Autor se na pozadí staré otcovy fotografie visící na rodinném statku noří do vzpomínek a pokouší se pochopit otcův postoj k životu, provázat ho s vlastním, diametrálně odlišným pohledem. Do centra jeho nových zkušeností se dostává Indie, kam se ještě za otcova života v touze zbavit se svého trvalého traumatizujícího tématu vypravil a sliboval si od své cesty nové začátky. V prorostlém větvení vzpomínek nahlíží na život prostřednictvím záznamů pohřebních rituálů v různých končinách světa. Poskládáváním zafixovaných autobiografických výřezů z fotografií uvnitř paměti se autor snaží definitivně vymanit ze sevření patriarchálního otce a najít sebe sama mimo katolickými rity determinovanou korutanskou společnost.

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R ▽

Josef Winkler

Domra Na břehu Gangy

Z německého originálu

DOMRA. Am Ufer des Ganges.

vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag

Frankfurt am Main v roce 1996

přeložila Marie Frolíková

první vydání | ISBN 978-80-87545-02-7

Rakouský autor Josef Winkler zachycuje v románu „Domra – Na břehu Gangy“ dění spojené se spalováním a pohřbíváním mrtvých v indickém městě Váránasí a život tamního obyvatelstva. Formou detailních, záměrně monotónních záznamů pozorování vypravěče, které prokládá jeho vzpomínkami na dětství v korutanské vesnici a snovými vizemi, Winkler vytváří obraz Indie jako země, v níž se úzce prolíná posvátné s profánním. Zmíněné exkurzy do vypravěčovy minulosti a introspektivní sondy do jeho mysli akcentují odlišnost dvou kulturních světů a nastiňují situaci jedinice, který je na útěku před stereotypy prostředí, z něhož pochází.

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R ▽

Josef Winkler

Mrtvola slídící ve vlastní rodině

Z německého originálu

Leichnam, seine Familie belauernd

vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag

Frankfurt am Main v roce 2003

přeložila Magdalena Štulcová

první vydání | ISBN 978-3-518-12442-0

Soubor sedmdesáti tří miniatur, stručných metaforických vzpomínek na určující detaily z autorova života. Josef Winkler se vrací k zážitkům již zpracovávaným v předchozích knihách, ale podává je tu komprimované do několikařádkových volných próz, v nichž lze číst jak osobní zpověď toužící po rozhršení, tak i zanícenou zášť vůči osobním i neosobním křivdám.

Kdyby mnou v korutanském údolí Drávy tolik lidí neopovrhovalo a nepocitovali ke mně nenávisť, už bych to byl zabalil, ale udělat jim tu radost? Jen přes mou mrtvolu! Ne, ne, zůstane to tak, jak to je, živí přece nemají vstávat z mrtvých, protože mezi mrtvými jsem rád, nic mi nedělají, a taky jsou to lidé.

J.W.

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R V

Josef Winkler

Sdělovat skutečnost

Z německého originálu

*Die Realität so sagen, als ob sie trotz.dem
nicht wär oder Die Wutausbrüche der Engel*

vydaného nakladatelstvím

Suhrkamp Verlag Berlin v roce 2011

přeložila Magdalena Štulcová

první vydání | ISBN 978-80-87545-00-3

Kniha je Winklerovou autobiografií, autor se zde v několika „přibězích“ vrací do klíčových okamžiků svého života a podrobně se věnuje osobnostem z literárního a výtvarného světa. Cituje zde mnohé autory, kteří ovlivnili jeho vlastní pohled na svět. Spojovacím mostem jednotlivých prožitků je opětovně tragičnost, krutost, smrt, odpudivost, zranitelnost... Je to ale i pokračující hledání vlastního „matčina jazyka“, bez něhož autor nemůže nejen psát, ale vůbec žít. Autorovo proslulé plnicí pero vede urputná posedlost převádět vizuální obrazy do slov a vět, jejichž prostřednictvím dospívá k pochopení sebe sama. V něm se s konečnou platností odvrací od dřevěných andělů strážných svého dětství a jejich místo, veškerou jeho lásku, úctu a pochopení, tu zaujímají bytosti z protipólního světa – společenský vyvrhel Jean Genet a malířský podivín Chaim Soutine.

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R V

Josef Winkler

Syn člověka

Z německého originálu

Menschenkind

vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag

Frankfurt am Main v roce 1995

přeložil Ondřej Buddeus

první vydání | ISBN 978-80-87545-12-6

První díl Winklerovy trilogie *Divoké Korutany* je šokujícím vyznáním i radikální obranou proti represi rituálů a bigotního otcovského řádu. V „poetickém chaosu“ vyvolává autorův barokní jazyk příběh neustálého aktu vášnivě smrti a lásky, provázaného s fyzickou bolestí i organickou rozkoší.

Románová trilogie *Divoké Korutany* je jedna z nejradikálnějších konfesijních knih německojazyčné literatury.

*Josef Winkler se nevypisuje důsazpytně z tématu, jímž je jeho
selský a náboženský původ, z tématu, které z něj učinilo spi-
sovatele. Nechopil se ho povrchně, ani letmo, či se snadným
gestem nesčetných konfesijních děl. Nikoli sebe, nýbrž své téma
vypsal až do krajnosti.*

Rainald Goetz

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R ▽

Josef Winkler

Matka a tužka

Z německého originálu

Mutter und der Bleistift

vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag

Berlin v roce 2013

přeložila Magdalena Štulcová

první vydání | ISBN 978-80-87545-52-2

V knize *Matka a tužka* se Winkler vyznává ze svého vztahu k zesnulé matce. Opět zde ožívají vzpomínky na detaily z dětství na statku v rodném Kameringu, prožívané pod ochranou obrazu Raffaelovy madony a poznamenané smrtí tří matčiných bratrů ve 2. světové válce. Pojítkem vzpomínek je tentokrát mimo jiné svěcená voda, kterou „Seppl“ nosíval matce z kostela, a s vírou v její léčivé účinky se znovu setkává v ukrajinském pravoslavném kostele. A byla to právě matka, která jej učila „držet tužku v té správné ruce“

Tanec slov, výkřik, modlitba, urputný zápas o vlastní sebezáchovu – bojovaný hrůzostrašnou dychtivostí po smrti a plachým hledáním něhy.

Gabriele von Arnim, Deutschlandradio Kultur

Edice moderních rakouských autorů v nakladatelství

ARCHA
▽ H J R ▽

Josef Winkler

Táhni k čertu, otče aneb A tak s tebou ve spojení ať vytrvám do skonání

Z německého originálu

Laß dich heimgeigen, Vater,

oder Den Tod ins Herz mir schreibe

vydaného nakladatelstvím Suhrkamp Verlag

Berlin v roce 2018

přeložila Magdalena Štulcová

první vydání | ISBN 978-80-87545-71-3

V knize s výmluvným názvem se tentokrát nezjevují ve své smrti všichni mrtví z Kameringu, autor se tu soustřeďuje pouze na dva místní mrtvé; jedním je bývalý nacista a pronásledovatel Židů Odilo Globocnik, jehož tělo hnije nepohřbené na poli „na Svinským, kde dozrávalo zrno na chléb vezdejší a po celá desetiletí tak zamořovalo a otravovalo životy lidí v celém údolí Drávy“, druhým je autorův otec, který o této skutečnosti beze všech pochyb věděl, a přesto o tom nikdy nepromluvil. V mohutném slovním vodopádu zde autor demaskuje skutečný příběh své rodné vesnice, plné skrývaného tajemství, zla, pokrytectví a neštěstí.

Josef Winkler
Knížka chovance Jeana Geneta

Z německého originálu
Das Zöglingstheft des Jean Genet
vydaného v roce 1992 nakladatelstvím
Suhrkamp Verlag Berlin Frankfurt am Main
přeložil Radovan Charvát
Redigovala a doslov napsala Dana Pfeiferová
Jazyková spolupráce Kateřina Dejmlová
Odpovědný redaktor Pavel Jungmann
Grafická úprava František Petrák
Na obálce linoryt Jana Slováka

15 výtisků knihy doplněno originální grafikou a číslováno.

Vydalo nakladatelství Archa ve Zlíně v roce 2020
jako svou 114. publikaci
Edice moderních rakouských autorů, svazek 19

Pavel Jungmann,
Májová 405, 763 14 Zlín 12
www.nakladatelstviarcha.cz

Předtisková příprava nakladatelství Archa
Tisk Powerprint, s.r.o., Praha

První vydání
ISBN 978-80-87545-75-1

